СОВЕТСКИ IИЛМАН ЦХЬАЬКХА А ЙОККХА КОТАЛО!

ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ... 1923 ШЕРА ДЕНЗ...

№ 16 (4184). ШОАТТА, 5 февраль, 1966 шу. Мах 2 кеп.

ТАСС хоам

«ЛУНА-9» ЯХА СТАНЦИ БЕТТА ТIА IОЕССАЙ!

1966 шера 3 феврале Московски ханах 21 сахьати 45 минути 30 секунди яьлча 31 январе хьалъяхийта хинна «Луна-9» яха автоматически станци шорттига Iоессай Бетта тIехен тIа ДуIай океана районе Рейнери Марийн яхача кратерашта малхбузен оагIонгахьа. Бетта тIарча станцецара радиобувзам чIоагIа ба. Передача ю 183, 538 мегагерца частота тIа гIолла. Станце бортовой аппаратура бе мабоагIIара болх беш я.

Бетта тIарча космодроме

«Луна-9» яха автоматически станци, ховш махиллара, бетта тIа Iоессай ДуIай океана районе.

ТАСС обозревателa А. Романова космонавт-2 волча Герман Степанович Титовгара дийхар кердача Iилма опытах шийна хетар дувцилга.

— «Луна-9» яха автоматически станци урагIъяхар Даьхен Iилмахоша, Бутт тохка а тохкаш, 1959 шера январь бетта денз чакхъяьха эксперименташ дIахо хьолга да. Цу опыташта де доагIа а доагIаш мукIарло даьд дунен Iилма общественносто.

«Луна-9» урагIъяхара итогаша де бокъо а йолаш доккхал дайт тхога, космонавташка. Ховш да автоматически станци, Бетта оагIонгахь яха гIетта а гIетта, ДуIай океана районе цун тIехен тIа кхаьчалга. Из да астроориентаце система, координаци еча двигателийи тормозийи установкаша, хIаьта иштта къаьст-къаьстача системаша, оалаш махиллара, болх вIаштIехьа бар. Бетта тIа «хувша» Iемад вай. Цун тIехен тIа улл вымпел — Советски мехка — Дерригдуне духхьашха гучадоахарий белгало. Беттага кхаьчай «Луна-5» яхеи «Луна-7», «Луна-8» яхеи автоматически станцеш а. Уж урагIъяхаро дукха гIулакхаш даьд Iилмана, нонагIа а кIаьда Iойоссаяра система вIаштIехьъяьккха тоаяра а деш. Цу тайпара йола устройстваш хьаяр — космически техника дегIаяра лоархIаме этап я. ХIанз Бетта тIа, ДуIай океана районе я «Луна-9» яха автоматически станци. Цо Iочутел юххьанцара информаци.

— Къаьсттача лоархIаме сендухьа лерхI «кIаьда Iойоссар?»

— Бетта тIа, ховш махиллара, атмосфера яц. Гетта цунгахьа додача кема из санна йола естественни тормоз яц. Бахьан из долаш парашютни устройстваш а пайдана яц. Бетта тIа Iойоссара керда способ ше маярра караерзаяр духьа, Iилмахоша предложени йир, цу гIулакха лаьрхIача тайп-тайпара низаш долча ракетни двигателех пайда эца аьнна. Эшшача хана цар новкъосталца массал «лаьгI» а еш, нулага кхоачаю. «Восход-1» а «Восход-2» а яха дукха моттигаш йола кемаш космически никъ баьчул тIехьагIа Iодоссача хана Лаьттах хьекхалуш нуль йола массал йолаш дар. Цхьабакъда, ше къаьстта белгалдаккха мегаргдолаш да Лаьттан тIа техха «кIаьда Iойоссара» метод бетта тIарчул гаьнна эргагIа хилар.

Бетта тIа Iойоссаьча Iилма объекташа тайп-тайпара йола информаци вайга Iочутергья. Хьахьачача даннеша е баккъергья е харцъергья из сигалара хIама тохкаш хьахинна гипотезаш. Шеко йоацаш да вай планета спутница гаьнна дикагIа йовзаргхилар.

— Беттах лаьца фу хар ловра хьона?

— Из хаттар Iилмахошка де доагIа! Цхьабакъда, сона хетаргахьа, саго яхийтачо рельефах, тIеханахьарча тIоанах, цун химически чулоацамах, бетта температурах, магнитни полех лаьца нийсагIа йола сведенеш яла йиш хургьяр. Беттах космонавта ког хьокхабалалехьа дийна йола организмаш кхача а мег цига. Уж тхона лаьттанна гонахьарча арене никъ билла керда «Белкаши» «Стрелкаши» хила а мег. Бетта тIа Iодоссаоа этапех цаI — из керда хIама а дац, цунах лаьпа Iилмахоша дукххаза дийца а дийцад — Бетта гонахьа гобаккхар да.

Цунга гаргтача моттигера хьажа деза, Iилма сведенеш гулъе еза, хIаьта, шоана хьашт дале, эггара хьалха «беттага болхараш» Iобоссаргбола моттиг харжа а еза. Лоацца аьлча, вай «бийсанара хозане» караерзае сел атта дац. Цу гIулакха цхьан даькъе новкъа я Лаьттан радиационни поясаш. Е кема тIа йоккхийча энергей дакъилгашта духьалара лаьрххIа йола пордув хилийта еза, е уж доаца «коридорилг» йолча Лаьттан полярни районашка гIолла урагIъаха беза. НийсагIа аьлча, из а вож а де деза.

Цхьабакъда, эггара керттера проблема — саг Лаьттан тIа юхавоагIилга. Цу даькъе даь теоретически лоархIамаш кIезига дац. Космонавт тешшаме юхавоалавергволча средствай система шаьръенна яллалца йолча хана цIенхаштта дувца хIама дац Бетта тIа саг гIолгах.

— Бетта тIа аха а цигара лаьттан тIа юха аха а Iомаденнаргаш хулийтаргда вай воаш. Iилмахоех эггара хьалха бетта тIа ваха бонъо яр малагIа ва?

Нагахьа санна Бетта тIа водар цхьа космонавт вале, из декхарийла ва кема командир хинна ца Iеш цхьадолча даькъе астроном, физик, геолог хила а. Нагахьа санна шиъ цхьана воде, шоллагIа сайца вугаргвар аз геолог. Цунах дог тешадаьд са вовваш волча Iилмахочо геолога Андрей Алексеевич Трофимука. Цунна хетший професси йолча нахага мара Бетта тIехе тохкалургьяц аьнна.

Геологи Iомае йийзача мег хьа, Герман Степанович?

— Фу дергда хIаьта? Iомае йийзача а мег.

— Бетта тIа ваха лаьрхIа ва хьо?

— Из берригача космонавташта, къаьстта а Лаьттанна гонахьа космически наькъа иха хиннарашта дагадаттар да. Бетта тIа «вахар диллара» Лаьттан тIара тайп-тайпара специальносташ йола дукха нах эшаргба. «Лаьтта—Бутт—Лаьтта» цхьан хана геттара дукха наькъахой лелаш космически трасса хургья.

— Бетта тIа «Вахар диллар» яхар мишта кхетаду Iа?

— Вахар, болх бар. Из долла хIама вай дувцачеи тайп-тайпарча Iилман-фантастически романашка вай яздечеи тайпара селла атта а дац. Цхьабакъда, шеко йоацаш да, искусственни Лаьттан климат, оранжереяш, водоемаш а йолаш йола микрогородаш, хетаргахьа, лабораториеш, заводаш Бетта тIа хургхилар. «Вахар диллар» яхача дешашта юкъедоагIа Iалаьмате йоккха космодромах санна Беттах пайда эцилга. Укхаза наха хьагулдергда, вIашагIдехкаргда, космически кемаш, планеташта юкъера станцеш, хIаьта уж Вселенне кIоаргаленашка а лехкаргья. ХIана? Лаьттан тIара кхыча планеташка ахара секунда 11,2 километр гаргга космически массал хила еза ракетоносителa. Цу доллача хIамаша дIадех запасе Iалаьмате дукха доагор леладелга. ХIаьта долче, ракетий дозал а пунга хьежжа чIоагIа совдоаккхилга. ХIаьта Бетта тIара йодаш хилча секунда 3 километр масса мара яха езац ракетоносителa. Бетта тIа геттара дикача хьал тIа хургба астрономаш, физикаш. Iилмахой керда торонаш хургья Малх — вай планетни система центр дIахо Iомае. ХIаьта, «маьлха вахара» законаш довзаро Iилмахошта новкъостал дергда Лаьтта мишта хьахиннад, хIанз цу тIа долаш дар нийсагIа ха, цун кхоане бIаргаго.

...Из мара, хетаргахьа, кхы хIама дац «Луна-9» яха автоматически станци Бетта тIа яхарах са ала. КарагIдаьнар — Беттага бодача наькъа лоархIамера дакъа. Из — Iилманеи техниканеи, Iилмахошта, конструкторашта, инженерашта карагIдаьнна башха-дика хIама.

1966 ШЕРА ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

1965 шу Нохч-ГIалгIайче, берригача мехка а санна КПСС ЦК мартовски сентябрьски Пленумий решенеш чакхйоахаш дIадахар. Планироване кердача порядко, продукташ ийяра маьхаш лакхдаро, экономически моральнин стимулаша хьахилийтар производительни низаш дегIаахийтара йола йизза паргIатонаш.

Юрта боахам дIахо а лакхбара партен правительствай еча йоакхонна практически гIулакхашца жоп тел Нохч-ГIалгIайчен юрта къахьегамхоша, юртбоахама продукташ шорттта хилийтара халкъа юкъарча гIулакха юкъе дакъа а лоацаш.

ДIадахача шера колхозашеи совхозашеи валовой лаьрхIа дукхагIа ялат чуийцар, къаьстта кIа, дуга, шекара свекла. 1964 шерачул гидуаргий даьтта доаккха ганараш цкъаи ахазвеннел тIех, тхьамка 3,7-зза, сомаш хIама ца эшшаш шозза, комсаш 3,8-зза дукхагIа яьхар. Лакхьенай общественни хьайбай продуктивность, валовой лаьрхIа дукхагIа даьккхад дулх, шура, фуаш, тха. Цо йиш хилийтар республикага ялат, баьца дааpаш, коартолаш, сомаш, комсаш, харбазаш, пасташ, шекара свекла, дулх, шура, фуаш, тха кийчдара паччахьалкхен планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а е.

1964 шера хинначул 1965 шера гидуаргаш шозза, шекара свекла 14 процент, комсаши тхьамкеи 4-зза, сомаш 18 процент, шура 10 процент, фуаш 16 процент, тха 13 процент дукхагIа кийчдаьд.

Цхьаццайолча районашка, дукххача боахамаша, бригадаша, фермаша, звеноша кхы а доккхагIа дола толамаш даьхад юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен паччахьалкхен заданеш кхоачашъеча. Дика а хIара шера а ялат хьувкъаду Сунженски района «Победа» яхача колхозо. Укх тIеххьарча пхе шера укхаза юккъера лаьрхIача гектара тIара 24 центнер ялат даьккхад, хIаьта дIадахача шера — 25,3 центнер. Урус-Мартана района «Красноармейский» совхозо ялат дIадийнача дерригача лаьттара гектара тIара юккъера лоархIаш 25,3 центнер ялат даьккхад. Грозненски шурий совхозо 85 гектарах хIаране тIара 310 центнер шекара свекла яьккхар, Шелковски района Ленина цIерахча колхозо 332 гектарах хIаране тIара 210 центнер мерза овлаш даьхар.

Юрта боахама дерригача доакъошка кIезига къахьегамхой бац юртбоахама продукташ геттара дукха яьха. Цар хьокхамо гойт лоацача хана еррига культураш хьувкъаяра, общественни хьайбай продуктивность лакхъяра, продукцега дIадодар лохдара мел йоккхий торонаш я вай республика.

Дика а хIара шера а ялати бобови культураши хьувкъаю Урус Мартана района «Красноармейский» совхоза СССР Лакхехьарча Совета депутат, Социалистически Къахьегама Турпал Кагерманов Оалхазар керте латтача бригадо. Бригада коллективо 1965 шера 1440 гектарах хIаране тIара 31,9 центнер ялат даьккхар. Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза хьажкIаш лелаеча механизированни звенон звеньевойс Кодзоев Бахьауддина шийца болх беш волча ший новкъостаца Горбаков Мусайца цхьана 200 гектарах хIаране тIара 53,1 центнер фуалъяьха хьажкIаш яьхар, цунах хIара болх беча сага лерхIаш 5310 центнер кхоач.

ХьажкIаш дика хьувкъайир Сунженски района «Коммунизмага бода никъ», яхача колхоза Яков Иванович Тимошенко звенос — 200 гектарах хIаране тIара 47 центнер. Цу района ЩIеча Эскара цIерахча колхоза Николай Андреевич Доманова звенос 150 гектарах хIаране тIара 46 центнер яьккхар, Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза Исраилов Султана звенос (звеноца кхо саг) 158 гектарах хIаране тIара моша хьажкIаш йоахка 512 центнер моша доакъар даьккхар, звенон цхьан члена лаьрхIача 27 эзар центнер хул цунах.

Шекара свекла йоаккхилга лакхдара юкъе дикка дакъа лаьцад 40 гектарах хIаране тIара 433 центнер яьккхача Шаьла района «Джалка» яхача совхозерча Социалистически Къахьегама Турпала Муслиева Тамара звенос, 37 гектарах хIаране тIара 437 центнер яьккхача цу района «Южный» яхача совхозерча Акбулатова Тоита, кхы дукххачар а.

Сунженски района «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза бригадира Бобровский Михаила 90 гектарах хIаране тIара 163 центнер коартолаш яьхар. Къахьегача доккхий толамаш даьхад дукххача хьалха латтача хьайбаш лелалераша. Наурски района Ленина цIерахча колхозерча доярка Лукманова Зинаидас хIара IаттIагара 3551 килограмм шура яьккхай. Наьсарен района «Назрановский» яхача совхозерча Социалистически Къахьегама Турпала Барахоева Лемкас хIара IаттIагара 3434 килограмм шура яьккхай. Сунженски района Бирова цIерахча колхозерча Рыбалко Марияс — 3146 килограмм, Грозненски района «Ермоловский» яхача совхозерча Джамбулатовас — 3086 килограмм, Ачхой-Мартана района «Самашкинский» яхача совхозерча Бобкова Аннас — 3020 килограмм, Грозненски шурий совхозерча Амаева Амината — 3018 килограмм шура яьккхай.

Шелковски района «Шелковский» яхача племовцесовхозерча цIи хезача жа лелалара мастера Социалистически Къахьегама Турпала Эсмухамбетов Наурде бахкача хIара бIаь жийна тIехьара 143 Iаьхар хьалкхебаьб, юккъера лаьрхIача хIара жийна тIера 7,4 килограмм тха даьккхад дIадахача шера. Iалаьмате дика къахьегаш ба цу совхозера боккхагIбола жа Iуй Амитов, Титов, Оразмамбетов. Цар результаташ я бахкача 100 жийна тIехьара хьалкхебаь 120—140 Iаьхари хIара устагIанна тIера даьккха 6—7 килограмм тхаи.

ХIара шера дика толамаш доах телятницаша Наурски района Ленина цIерахча колхозерча Быканова Верас, Сунженски района «Победа» яхача колхозерча Кулагина Марияс, «Ермоловский» совхозерча Кадырова Яхас, дукххача кхычар. Яхкача котама тIехьара 201 фуъ гулдаьд «Джалка» яхача совхоза птичница Аьюбова Шумисата, Гудермесски района «Гудермесский» яхача совхоза свинарка Цапок Марфа шийна тIачIоагIъяьча хIара яхкача хьакхийна тIехьара 20 хурск хьалкхеяьй, Сунженски района ЩIеча Эскара цIерахча колхоза свинарка шийна тIачIоагIъяьча керттерча яхкача хьакхарчех хIаранена тIехьа 18 хурск хьалкхеяьй.

Республика юрта боахам дегIабоалабара юкъе мах баь варгвоаца дакъа лоацаш производства хьалха латтача бIаьш болча наьха цIераш яха йиш я; шоаш кхо ца беш къахьегарах царех дукххабараш доккхача правительственни совгIаташца — Советски Союза орденашцеи медалашцеи белгалбаьха ба.

Цунца цхьана вай кIоаргга кхетаду, толамаш даьхадале а, хIанз а вай къоастаданза дукха декхараш хилар.

Вай цIенхаштта уйла тIаьхийта еза еррига а юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара, хьайбайи коа тIарча оалхазарийи продуктивность лакхъяра, продукцега дIадодар лохдара, хIара боахамо рентабельно болх белга Iалашдара.

Хьайбай боахама чIоаггIа тешаме йола доакъарий база хьаелга вайх хIаране йоакхо е езаш дола гIулакх а хинна дIаотта деза.

КПСС ЦК мартовски сентябрьски Пленумий решенеша дог гIоз а даьккха, Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама болхлой чIоагIо яь ба юртбоахам лакхбара халкъа юкъарча гIулакха юкъе доагIаш дола дакъа лаца. КПСС XXIII-ча съезда даха мадоаггIара накъа дахара лаьпача яхьа юкъе а баха, юрта боахама къахьегамхоша 1966 шера е социалистически декхараш тIаэц:

ЛАЬТТА ЛЕЛАДЕЧА

Керттера агротехнически мероприятеш нийса чакхъяхара, хьалха латтарий опыти Iилмана карагIдаьнараши юккъедоаладара ларда тIа республике хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 19 центнерал лохехьа доацаш ялат даккха, цунца гурахьа дувр 19, хьажкIаш 25, баьца дааpаш 150, коартолаш 80, шекара свекла 185, гидуаргаш 11, комсаш 65—70, силоса дола хьажкIий доакъар 250 центнер хIара гектара тIара а йоаккхаш.

Хьувкъам лакхбелга Iалашде лерхIаш лаьтта дикагIа тоадергда, юкъе а йоалаь караерзаергья нийса йола севообороташ, тоадергда фу дикагIа Iалашдар, лаьттай агрохимически анализаш яра ларда тIа лаьтта леладара еррига культура лакхъергья, пайданегIа хургйолча тайпара минеральнии органически удобренеш йоахкаргья, хий дехкача лаьттаех дикагIа пайда эцаргба.

Валовой лаьрхIа колхозашкеи паччахьалкхен боахамашкеи гIолла 390 эзар тоннал кIезигагIа доацаш ялат, гидуаргаш 25 эзар тонн, шекара свекла 195 эзар тонн, комсаш 72 эзар тонн йоаккхаргья.

Паччахьалкхенга дохкаргда 130 эзар тоннал кIезигагIа доацаш ялат, 62 эзар тонн баьца дааpаш, 178 эзар тонн шекара свекла, 72 эзар тонн комсаш, 20 эзар тонн гидуаргаш.

ХЬАЙБАЙ БОАХАМЕ

Воай эггара хьалхарчарех цхьа декхар лерхI вай хьайбай боахамера гIулакхаш хьалда тоаделга. Хьайбаш леладара лакхача культура ларда тIа, зооветеринарни мероприятей еррига комплекс чакх а йоахаш, дIахо йодача хана а дебалергда вай хьайбаши коа тIара оалхазараши, лакхъергья хьайбайи коа тIарча оалхазарийи продуктивность.

Кхоабача цхьан Iатта лоархIаш 1850 килограммал кIезигагIа йоацаш шура йоаккхаргья, котамашта тIехьара яхкача цхьан котама лоархIаш 130 фуъ гулдергда, цхьан устагIанна тIера 4 килограмм тха доаккхаргда.

1966 шера валовой лаьрхIа колхозашкеи совхозашкеи хьайбаш дийна доллашехь а озаш 26 эзар тоннал кIезигагIа доацаш дулх, 85 эзар тонн шура йоаккхаргья, 40 миллион фуъ гулдергда.

Дийна доллашехь хьайбаш озаш паччахьалкхенга 23,6 эзар тонн дулх, 70 эзар тонн шура, 34,5 миллион фуъ, 2800 тонн тха дохкаргда.

Духхьал кондиционни хьайбай дулх паччахьалкхенга дохкилга вIаштIехьдоаккхаргда, нидеш 50 процентал кIезигагIа доацаш геттара тоаденна доахани жаи дIа а лургда. Из дара хIара боахаме вIаштIехьдоаккхаргда вай чуоттадаьи доажадеши хьайбаш дорстаделга.

Ахканарча хана дикагIйола а дарегIа а хьайбай продукташ яхара керттерчарех цхьа хьастболча лоаман даьгIенех дикагIа пайда эцилга вIаштIехьдоаккхаргда.

Хьайбай боахаме племенной болх мамогга цIкагIа тоабелга Iалашдергда, хIара боахаме къоастадергда лакха продуктивность йола Iулаш хьахилара лард йола хьайбай племенни группаш къоастаелга, тоадергда ремонтни кагий хьайбаш хьалкхеделга.

Хьайбай боахаме оттадаь декхараш кхоачашдара хьалда дола хьал чIоаггIа йола доакъарий база хьаелга хилар дага а лоаттадеш, доахана условни цхьан кертана лаьрхIа 20 центнерал кIезигагIа доацаш гIожа доакъар кийчдергда, царца 10 центнер йол, 60 центнер силос а йолаш.

Доакъар доаккхилга лакхдара шерра пайда эцаргба доакъара культураш промежуточни шоалагIеи дIаерах, бобовичарца увш гурахьа дIаоврья мошача доакъарийна лаьрхIа йола культураш, белкови доакъараш дукхагIа доахаргда.

Сунженски района «Победа» яхача колхоза опытах вIаштIехьдоаккхаргда доаханга дайта доакъар кийчделга, хьакхарч лелаечеи коа тIара оалхазараш леладечеи хIара боахаме хьаергья механизированни доакъара цехаш.

Дикка балхаш да 1966 шера хьайбай боахамерча халача балхашта комплексни механизаци езаш. Хьайбаш леладеча фермашка машинаши оборудованни сеца латтаргйоацаш гIулакх вIаштIехьдоаккхаргда.

ХIара колхозои совхозои хьайбай продукташ кийчъяра паччахьалкхен планаш хIара кварталe кхоачаш а тIехкхоачаш а елга вIаштIехьдоаккхаргда.

Нохч-ГIалгIайчен юрта гIишлошъераша декхар тIаэц 1966 шера 15 декабрь тIакхоачаш гIишлошъяра балхий шера боарам кхоачашбе.

Юртара экономически болх лакхбергба. Юрта боахама болхлой къахьега материальни безам хургболаш, йоаккхаш йолча продукце духхалгеи дикалгеи хьежжа дIахо а къахьегамах доагIа алапи лакхдергдолаш гIулакхаш дергда. КПСС ЦК мартовски Пленумо еннача торонех кхетамца пайда а эцаш производства дерригача доакъой лакха рентабельность Iалашдергья.

ХIара бригаде, хIара хьайбаш лелаеча ферме хьалергда вай кхашка болх бечеи хьайбай боахамеи болхлоша лакха овсарле йолаш къахьегеи культурни салаIеи йиш хургйола хьалаш. СалоIа цIеноши цIе уголокаши вIаштIехьйоахаргья, радиоприемникашца, юртбоахама литератураца, газеташца Iалашъергья.

ТIайица доккхий декхараш толамца кхоачашдар республика юрта боахама болхлой сийлен гIулакх да. Производство дIахо а лакхъяраи еррига юртбоахама продукташ кийчъяраи тIехьа лоаттабеча къовсама юкъе баха тIахьех оаха колхозахой, совхозий болхлой, специалисташ, юрта беррига къахьегамхой.

КПСС XXIII съезд къахьегама кердача толамашца белгалъяккха лерхIаш оаха декхар тIаэц дика вIаштIехьдаьккха хьайбашка Iа даккхийта, хьайбай продукташ паччахьалкхенга йохкара хьалхарча квартала план ханал хьалха, 25 март тIакхоачаш кхоачашъе, 25 февраль тIакхачалехьа бIаьсти кхашка дергдолча балхашта йола кийчо чакхъяккха.

1966 шера — пятилетка хьалхарча шера — юрта боахама дерригa доакъош дIахо а чIоаггIа дегIадоагIаргдолаш болх бергба.

Вежарашха йолча республикай — Дагестана, Къилбаседа ХIирийчен, хIаьта иштта Украински ССР Херсонски областа юрта боахама къахьегамхошцара социалистически яхь дIахо хьоргья вай.

Социалистически декхараш дийца а дийца, тIайицад колхозхойи совхозий болхлойи юкъарча собранешка, районни собранешка, Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама хьалха латтарий 1966 шера 31 январе хиннача совещане.

ОАХА ДОККХАЛ ДУ!— ЙОАХ РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМХОША

ЛАЬТТА — БУТТ

ЦIаьхха а йоккха котало яьккхай советски Iилмо. Адамлен историе чухь эггара хьалха бетта тIа Iоессай вай болхлой, Iилмахой доше кулгаша хьаь «Луна-9» яха автоматически станци.

Эггара хьалха... Дуненна дукхаза хезад уж дешаш. Советски спутник космосе! Советски саг космосе! БIарчча экипаж космосе! Цхьабакъда, нах массаза а хиннаб беттага кхача, цига фуд ха гIерташ. Цу хьакъехьа а толам баьккхаб вай. Цхьаккха а шеко яц эггара хьалха бетта тIа Iовоссаргвар советски саг хургхиларах!

Дог гIоздаьнна тIайицар из хоза кхаъ тха крекинг-завода болхлоша, инженераша. Цу хоамо хьинар айдаьча крекингисташа массане цхьана йоах: «Толам баьккхача советски Iилмахошта нийсса къахьегаргда оаха а».

К. ЗАБЕЛИН,
Грозерча крекинг-завода парткома секретарь.

БОККХА КХАЪ ХИННАБ

Дуне цецдоах вай Iилмахошта карагIдувлача толамаша. КхоалагIча феврале «Луна-9» яха автоматически станци бетта тIа цхьаккха хьовзам боацаш Iохайнай, аьнна хиннача хоамах боарам боаццаш боккха кхаъ хилар Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода технологашта. Пятилетка хьалхарча бетта даьхача къахьегама толамий итогаш яьча дийнахьа кхаьчар тхога из кхаъ. Бетта план 117,6 процент кхоачаш а еш, планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьтта продукташ арахийцай оаха.

Iилмахошта карагIдаьннача жоп луш, укх деношка къахьегама темпаш кхы а лакхъеш болх беш ба технологаш. Укх бетта план ханал кхы а хьалха кхоачашъе лерхI оаха.

Л. КУРАЧИНСКИЙ,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода директора заместитель.

ТХО ГIАДДАХАД! ТХО ТЕШ!

Дукха ха и дерригача дунен тIара нах кхыча планеташта тIакхача гIерта. Эггара хьалха из карагIдаьннад советски Iилмахошта, конструкторашта. ХIаьта а 31-ча январе хьалъурагIа яхийта «Луна-9» яха автоматически станци 3-ча феврале бетта тIа Iойоссар, цо цигара геттара лоархIаме дола хоамаш ахийтар боккха Iилман толам ба. Из толам баьккхаб вай советски Iилман болхлоша, конструктораша, вай дерригача дукххача а къамех латтача советски халкъо. Цо вIаштIехьдолийтаргда эггара хьалха бетта тIа а кхыча планеташтIа а вай Советски саг кхачийта, цар тIа вай Советски паччахьалкхен ЦIе байраках оттайта. ХIаьта 23-ча съезда накъа додача вай советски халкъо кийчдаь хоза совгIат а да из!

Абу МАЛЬСАГОВ,
Нохч-ГIалгIай историей, меттей, литературай Iилма-тохкама института Iилман болхло.

КПСС XXIII-ча съезда сийленца накъа бахара доккхий социалистически декхараш тIайицад Гудермесски локомотивни депо коллективо. Сменаш, бригадаш яхье ялоал совгIа яхье баьнаб къаьст-къаьста бола болхлой. ТIайицача социалистически декхарех хьалхарча квартала план 29-ча марта кхоачашъе лерхI цар.

ХIанзалехьа гучадаьннад тIайица социалистически декхараш тIехкхоачашдергхилар. ЗIамига периодически ремонт яра балхий январь бетта план 104,1 процент кхоачашъяьй. Планал гаргга ба.

Сурта тIе: слесарь Саяпин Валерий.

И. Плиева сурт.

Н. В. ПОДГОРНЕ ДРВ ПРЕЗИДЕНТА ХО ШИ МИНА ДЕННА ЖОП

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне жоп дахьийтад Вьетнама Демократически Республика президентага Хо Ши Минага укх шера 24 январе цо яйтача посланена. Советски халкъ, йоах письмо тIа, вьетнамски халкъ санна чIоагIа эгIаздаха да Америка ВIашагIкхийттача Штаташа леладеча агрессивни гIулакхашта, цIенна харцахьа лоархI цо шун мехка къулбехьене США-с герзашца лоаттаю интервенции суверенни социалистически паччахьалкхенна — Вьетнама Демократически Республикана духьалара агресси.

Американски империалисташа Вьетнама духьаларча агрессе цIенхаштта кхохкадалийтад дерригa дунен халкъашта юкъера хьал. ТIом Лаоса районашта тIаккхахьарцеи Камбоджана духьалара провокацеш ебаярцеи. США-с дIахо шерду агрессе доазонаш, кхы а дукхагIа кхерам тIатосс халкъий машарай кхерамзленнеи.

Советски халкъо, йоах Н. В. Подгорне, доккхал ду вьетнамски халкъа къонахчалахи денлахи, хьаллоац из ший даьхен паргIатон лоIами бахьан долаш цо лоаттабеча нийсхой къовсаме. Ший интернациональни декхар кхоачаш а деш, Советски Союзо дIахо а новкъостал дергда вежарашха йолча Вьетнама Демократически Республикана оборонни низ чIоагIбарай агресси юхатохарай, массаза а хьаллоацаргда Къаман кортамукъален фронта кулгалца къонахчал долаш къовсам лоаттабеш дола турпалера къулбехьен вьетнамски халкъ.

Советски халкъо дика кхетаду вьетнамски халкъ шийн мехка машар юхаоттабе гIерташ хилар. Оаха хьаллоац Вьетнамера гIулакхаш лерт тIа дахара деша хьакъехьара, Женевски соглашенешка хьежжа, Индокитаерчеи Къулбехьен-Малхбоален Азерчеи чIоагIача машара хьашташта маашшара йола ДРВ правительства позиции Къаман кортамукъален фронта программеи.

ДРВ президента яхачоа вай тIехьа хилар дIахойт письмо тIа, нагахьа санна дош бокъонца машара наькъаца къоастаде безам болаш США правительство яле, тIаккха цо ДРВ правительства 4 пункт дIатIаацa а дизача гIулакхашца из бакъде а деза, кхы цIаккха а юкъейоахаргйоацаши духьале йоацаши соцае еза чуетта бомбаши ДРВ-ена духьаларча агрессе массе тайпа кхы акташи. Американски авиаце юха а Вьетнама Демократически Республикана оакхарий хьисапе бомбаш чуетта йоаяро дерригача дуненна хьалхашка гучадаьккхар США «машара наступлени» яхилга харц хилар.

Письмо чакхдоаллача белгалдоакх, вьетнамски халкъа духьала хьоабаьча тIема хьалхара бехктокхаме долча США гIозараша кхетаде деза дукха ха я Вьетнамера американски агресси — из эхь дайна хинна ца Iеш, дог доахилга йоацаш а дола гIулакх хилар. Вьетнамски халкъ кийча да ший даьхе, цун паргIатон лоIами лорабе. Цо турпаленца лоаттабеча нийсхой къовсаме дIахо а Советски Союзагара, вежарашха долча социалистически мехкашкара гIои новкъостали хургда цунна, дунен тIа мел долча прогрессивни, машар безача низий безам холургба цунна.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Методически совета балха опытацара

Тха методически совет — из барттайна творчески коллектив я. Цунна юкъе ба: лекторски группана керте латта Новогрозненски ТЭЦ-а керттера инженер Л. Л. Буним, гойтара агитацеи производственни эстетикан декашанта керте латта котельни цеха начальник А. С. Таинкин, методически разработкашта бехктокхаме вола производственно-технически отдела начальник Б. И. Рудницкий, кхыбараш.

Политпросвещене кабинет чуяр башха доккха доаца цIа да. Цу цIен юкъе латт цIе гата тIатесса стол. Цу тIа да тайп-тайпара литература. Книжкаш хьалъоттадьд витринаш тIа а лаьрххIа йолча тематически стендаш тIа а. Цу цIагIа цIена, безаме я, корашка хьаллада сийрда-баьццарча бессара занавескаш башха гIовнаш долча пальмаш боккъала а хоза товш да.

Партийни кабинете тайп-тайпарча дешай хьакъехьара консультацеш ю, цига довза йиш я пропагандистатеи агитатораштеи лаьрхIа методсовета членаша Б. И. Рудницкеи П. П. Бедновеи яздаь методически хьехамаш. Ераш да царех тIеххьардараш: «Новогрозненски ТЭЦ-о — КПСС XXIII съезда», «Семилетка итогаши вай декхараши», «КПСС ЦК сентябрьски Пленуми вай декхараши» яхараш, дукха а кхыдараш.

Кабинет йиллача хана дениз дIадахача ихе шера чухьа разработкай бIарччa подшивка Iайнай. Разработкаш актуальни я. Цунна тешал ду уж хаддаиза массе а хана хетташ хиларо. Разработкаша пропагандисташта новкъостал ду занятеш шоай предприяте вахарца айхха бувзам а болаш чакхъяха.

Нов. Рудницке оттаьй «1965 шера производственни программа кхоачашъяра анализ» яха методически разработка. ХIара пропагандиста, лектора, агитатора мел дукха шийна терко тIаерзаю материал корайоагIаргья-кх цу тIара. Авторо хIара цехера а бIаьрччача станцера а къоастам боллаш йола даннеш кхувл цу тIа. Къахьегама овсарле дегIаяр, йоккхача энергега дIадолар лохдалийтар, шера керте 7500 тонн хинна ца Iеш доагор кходар дIа а хьувкхаш, нов. Рудницке бIаргагойт из сен чотах Iалашдуденнад, хIаьта станцега йоккхий торонаши гучаяланза йола резерваши хилара вывод а ю цо. Иштта, станце ший гIулакхашка дIаухийта электроэнерги цхьа процент кIезигйича, цунах кхы тIа а 13 миллион киловатт-сахьат хинна ца Iеш товарни электроэнерги хургья. Толамаш дийца Iеш, кхоачамбоацараш, а цар бахьанаш а, уж дIадахара наькъаш а дувц автора. ХIаьта цо пропагандиста, лектора, агитатора новкъостал ма дой шоай выступленеш къоастам болашагIа, кхоачаиде дезарашта тIаерзаяь, хIанз хьалхашка латтача декхарашта маьшша хилийтара.

Къоастам боллаш аьлча малагIа болх ба методически совето чакхбоахар? Цкъа-дале, белгалде дезаш да кабинета а методически совета а болх юххьанца дена планаш а уттаеш чакхбоахаш хилар. Планаш партбюрос чIоагIъю. Планаш увттаю пропагандисташцарча, агитаторашцарча балха, докладчикий группа балха, пеш тIара кепа йоалув, радиогазет арахецара, гойтара агитаци кердаяхара, и. кх. дI.

Юкъ-юкъе политпросвета системе гуттахьара занятеш елга дага а лаьца долалаьр тха методически совет я. Цу тайпарча занятей чулоацам ба дикагIча агитатора балха опыт йовзилга. 1965 шера 19 декабре хиннача пропагандиста И. М. Павлова юххьанцарча политдешара кружока гуттахьарча занятe гулбеннабаф ТЭЦ-а берриa пропагандисташ, методически совета, партбюро, редколлеге членаш. Заняти йистеьннач-ул тIехьагIа чIоагIа чулоацам а болаш къамаьлаш хилар цу занятех ходеннараш а дувцаш. Цу тайпара йола занятеш чакхъяхара хьалххехьа а кийчо ю.

Методсовето дукха теркам тIаухийт Кирова цIерахча поселке бахача наха юкъе агитпункте а санна, иштта предприяте а агитатораша беча балха. Диь шу да хIара бетта йолча агитаторий семинаро болх бу.

Цига хIара тема хьадда къоастаю, деша могадеча литература список оттаю. ХIаьта дукха ха йоацаш методсовето ала а аьнна, цехашка хьалтехад шоай тайпара дола агитаторий доскаш, цар тIа хьалъетт цу бетта чакхъяха могаеш йолча беседай спискаш. Цу доскаха доалл лаьрххIа дола массанена а гургдолаш журнал чуулла оагилг, цу журнала тIа дIаязъю чакхъяьхна беседаш. Иштача гIулакхаца, беседаш еча ухаш хиларал совгIа, агитаторий балха хIара денна новкъостал а тIахьожам а лоаттабелга кул цунах.

Лекторий группана а доккха новкъостал ду методсовето. Цу группа балха планаш увттаю. Бехктокхаме ваь тIахьожаваьча нов. Бунимага гIолла методсовето кулгал а деш, 1966 шера йола группа перспективни план а цунга хьежжа квартала йола план а оттаьй. Ешача лекцей тематика къоастаяьй. Политически, атеистически, Iилма, хьадда производственни дешаш да цу тематика чудоагIаш. Методсовето лектораашта новкъостал ду тайп-тайпарча лекцешта лаьрхIа материалаш харжа а уж гойтара пособешца: суртаща, таблицашца, диаграммашца, кхыдарашца сакъердамегIа хилийта а. Лекцеш къаьст-къаьста цехашка а ерригача станце юкъара а еш.

Методически совета членаша дукха теркам тIаухийт коммунистически къахьегам бахьанерча яхьа. Цу хьакъехьа дай чакхдаьккха эггара лоархIамера дар да коммунистически къахьегама ударникий конференцеши слеташи яр. Царех тIехьара ераш чакхъяьлар «Къахьегам — общества материальни а духовни а ганз хьадухъювла моттиг», «Коммунистически къахьегам бахьанера болами личность массе а оагIора дегIаяри», «Электрификаци — коммунистически общества экономика хьаяра гIов» яха девиз а йолаш. Цига доклад йир станце директора нов. Маймескулова, методически совета членаша нн. Бунима, Рудницке. Шоай балхах лаьца шоашта уйла тIаерзаю дукха гIулакхаш дийцар коммунистически къахьегама ударникаша: химцеха йоккхагIча аппаратчица Р. Гайдашоваc, доагор-транспортни цеха слесара Г. Пробяника, турбинни цеха слесара В. Гоголова, мастера А. Канарске, дуккхача кхычар. Ихе шера чухь ударникий дукхал 23 сагагара 171 сагага кхаччалца дегIаенай. ХIанзлехьа а хьахиннай начальник нов. Голов вола электролабораторе коллектив, начальник нов. Кудряшов вола йIовхала тIахьожамеи автоматикаи цеха коллектив санна йола коммунистически къахьегама коллективаш.

ХIанз укх сахьате Новогрозненски ТЭЦ-а еррига коллектив «Коммунистически къахьегама предприяти» яха сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш я.

Радиогазета балха формаш толашагIа хулийташ тоаяра дукха терко яьй методически совето. Радиогазет арадийннад шин программах: «Хатта — жоп лургда» яхача программахи къаьст-къаьстача тематически выпускай формахи. Радиога гIолла къамаьлаш даьд инженерно-технически болхлоша, производства хьалха латтараша, лораша, хьехархоша. Коммунистически къахьегама ударник волча машиниста нов. Лосева ший балха опыт дIайовзийтар ше вIаштIехьйоахача турбиний эжекторий балха режимех, регенерацие схемаех лаьца дийцар. Радиога гIолла ду къамаьлаш хьалхагIа методсовето тохкар, цул тIехьагIа магнитофона лента тIа дIа а яздеш, цкъа дaь ца Iеш юха а дора. Передачашка ладувгIар цехий, отделий болхлоша, станцена юххерча общежите бахаш бараша. Ерригa а 48 точка я ладувгIа дIахетта. Радиога гIолла цу тайпара ладийгIад методсовета викало В. Г. Немзера станце керттерча инженераца П. Л. Бунимца даьча «КПСС XXII съезда решенешка хьежжа йола Новогрозненски ТЭЦ-а технически прогресс» яхача темах лаьца долча, производственно-технически отдела начальникаца Б. И. Рудницкеца даьча «Тха производства резерваш» яхача темах лаьца даьча къамаьлашка. Методсовета члена Н. С. Шармаева радиога гIолла завкома председателца Н. Луковенкоца къамаьл дир «ТЭЦ-а болхлой вахара хьалаш тоаларах» лаьца.

Ала дезаш да цу къамаьлашка чIоагIа ладувгIаш хилар. ХIанз укх сахьате методически совета балха юкъе йоккха моттиг дIалоац производственни низ лакхбара тIехьарча къовсама дешаша. Методсовета член А. С. Таинкин эстетика хьакъехьарча художественни совета председатель а ва. Художественни совето къоаста а яь, оттаьй организационно-технически гIулакхаш чакхдахара йоккха план.

Грознерча художественни фондага заказ а даь кийчъяьйтай ТЭЦ-а территори цехаши кийчъяв ховъяра йола проект. ХIанз сихденна деш латт цу гIулайха дола балхаш.

Цу лакхехьа мел дийцарех гуш да методически совета бIарг кхоачаш йола моттигаш дукха хилар. Политически просвещене кабинета а методически совета а берригa болх чакхбувл станце партбюрос кулгал а деш. Партийни бюро членаш хаддаиза а массе а хана совета заседанешка ух, цун балха планаш увттаеча юкъе дакъа лувцаш хул. Цкъа бийца ца Iеш партбюро заседанешка бийцаб кабинета а методсовета а болх. ХIанз партийни кабинето а, методически совето а, ерригача партийни организаце а каралаьцар цхьа гIулакх да: КПСС XXIII съезда даха мадоагIара сийленца накъа дахара кийчо елга.

В. НЕМЗЕР,
Новогрозненски ТЭЦ партнабинета заведующи, методсовета председатель.

ТЮМЕНСКИ ОБЛАСТЬ. Болх бе йолалуш я мехка эггара къилбаседехьара Игрим - Серов яха газопровод. 500 километрал тIех йоахалолча тайгерча болата магистрало областа къилбаседехьара газ йоаллача Березовски моттигий группа промышленни Уралаца вIашагIъювзаргья.

КПСС XXIII съезда сийна яхь а лоаттаеш, гIишло ерий коллективо лаьрхIад трубопровод йиллача хаиай ши бутт хьалхагIа болх бе йолайолийтилга.

Сурта тIа: хIанз газопровод хьайолалу моттиг йолча гаьнарча къилбаседен Пуйге факел латаелар. Газопромысел болх бе йолаяла кийчъеннилга хвахайтар цо.

И. Сапожникова сурт.
ТАСС фотохроника.

☆ ☆ ☆

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода технологаша дог раьза хинна хьаллаьцар шера план ханал хьалха кхоачашъяра сунженски мехкдаьттахоша дIадоладаь гIулакх. Керда социалистически декхараш тIайийцар хIара установка, смена коллективо. Чурча кхоачамех бизза пайда а эцаш, ерригa шоай торонаш оарцагIъяьхай цар шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара.

Царна юкъе хьалха латтачарех я нов. Широков керте латта коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча установка коллектив. Январь бетта план 23-ча дийнахьа кхоачашъяьй установка технологаша. Планах лаьрхIачул совгIа арахийцар эзараш тоннаш сийрдача мехкдаьтта продукташ. Планал совгIа кхояь реагенташ 4 процент я. Цун чотах паччахьалкхенна кходаьд массехк эзар сом.

КПСС XXIII-ча съезда сийна къахьегама вахте эттаб установка технологаш. 25-ча марта квартала план кхоачаш а еш планал совгIа арахецаргья эзараш тоннаш продукци. Хьинаре къахьег нн. Никонова, Синтюрина, Белоусоваc, Зайцева, Жукова, кхычар.

Сурта тIа: оператор Никонов Василий даьха къахьегама толамаш вахтови журнала тIа дIаяздеш ва.

И. Плиева сурт.

ЖЕНЕВЕРЧА ГЕРЗ ДIАДАККХАРА ЙОЛЧА 18 ПАЧЧАХЬАЛКХЕН КОМИТЕТЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАШКА ЯХЬИЙТА

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ПОСЛАНИ

Женеверча герз дIадаккхара йолча 18 паччахьалкхен Комитете дакъа лоацарашка послани яхьийтай СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина Советски правительства цIерах Комитетага моаршал луши цар балха аьттув балар ловш ловца боаккхаши.

Послане тIа йоах, ленински васкеташта тешаме йолча Советски правительства Комитет хьажийта дIачуеннай герзашцара низаши герзаши цIендаь дIадоахилга дувцаш йола, массане а цIендаь герз дIадаккхара хьадда программа. Халахете а, ше мел яьккхача хана цхьаккха а цIенхаштара хIама карагIдаьннадац герз дIадаккхара йолча 18 паччахьалкхен Комитета. ДIахьалхашкахьа яха Комитета торо еннаяц НАТО тIема - политически блока юкъе йолчеи Комитета балхаца дакъа лоацачеи державаша.

Советски правительствана керте латтачо белгалдоакх, дуненна хIанз бокkха кхерам тIаоттабаь хилар. Вьетнамера агресси — из я шоай паргIато, кортамукъале, шоай вахар шоашта товча тайпара, цхьаккха тайпа арахьара юкъегIортилга доацаш, хьалдара йола шоай суверенни бокъо лораеш долча дерригача мехкаштеи халкъаштеи духьалара агресси. Машареи герз дIадаккхареи идеяш кхыча мехкийн халкъийн чурча гIулакхашта герза низаца юкъегIертара политикаца цхьана таръяла йиш йолаш яц.

ДIахо послане тIа йоах, хIанз 18 паччахьалкхен Комитета балха хьалхарча аргIанара декхар да ядерни герз дIадаккхарца дувзаденна дукха гIулакхаш чакхдоахилга. Советски правительства тIагIорттадаь оттаду ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьа тIехьа ца доахаш договор данаь дарг ца хиларах дола дош. ХIаьта а, из доаржадара планаш йолаш я, машар беза яхача хабарашца къайлахкухьаш уж яле а. Цу планаш тIа оттадаьд ший политико керттера лерхIар — хIанзарча европейски доазонашта ревизи елгеи цаьха территореш хьалувцилгеи гуттахьа оттадеш йолча ФРГ милитаристаши реваншисташи ядерни бомбашта тIаккхоачийтилга. Советски Союзо Комитете дIачуенна ядерни герз ца доаржадайтара хьакъехьара договора проект цхьа маIан долаш я: ядерни герз дIахо доаржадара дерриaга наькъаш дIакъовлар.

Советски правительства йизза хьаллоац централъни Европе ядерни йоаца зона хьяреи цу районе ядерни герз дехкареи хьакъехьа Польски Халкъа Республико енна предложенеш, дунен кхыча районашка ядерни йоаца зонаш хьаяра хьакъехьара предложенеш а санна. Советски правительства дIакхайкаду ядерни герза лаьттана кIалха деш дола тохкамаш а иштта дехкара хье ца луш барта яха ше кийча хилар ишта герз дехкара тIахьожам лоаттабар духьа тохкамаш гучадоахача къаман средствех пайда эцара ларда тIа.

Ядерни герз кхувсилга законах доацаш лархIа деза ха а хьакхавчай. Советски Союз кийча я ядерни герз кхычарел хьалхагIа юкъедоаккхаргдац аьнна хIанзе а шийна декхар тIаэца, нагахьа санна вокх ядерни державаша а иззаморг дойя. Ядерни тIема кхерам, сихдаь ядерни герз хьаделга бокъонца дIадаккхар духьа Советски правительства ядерни державашка предложени лу ядерни герз дIадаккхара йоагIа программа гоа ца еш чакхъяккхарах долча дешага хьажара хьакъехьа. Герз цу тайпара дIадаккхара юкъедоагIаш хила деза паччахьалкхенаша Iоадаьча ядерни герза ерригa запасаш ший лертIа дунен халкъашта юкъера тIахьожам а болаш дIайоахилга, из хьадар дехкилга, ядерни герз дIакхухьаш йола ерригa средстваш цIенъяь дIайоахилга, уж хьаяр дехкилга, наьха территореш тIара тIема базаш дIайохилга.

Чакхйоаллача хана послане тIа йоах, герз дIадаккхара йолча Комитетерча Советски викалашта тIадиллад Советски Союза позицеш чIоагIа хьаллоацилгеи саббарагIа дIайовзийтилгеи. Цу цхьан ханна уж кийча хургба харцахьара уйла дага а йоацаш моллагIча кхыча делегаце предложенеш Iомаеи теркалъеи, нагахьа санна уж предложенеш герз дIадаккхара гIулакх бокъонца дIахьалхадаккхара тIаерзаяь яле. Цхьана оарцагIа а даьнна агресси соцаелга, дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбелга, герз дIадаккхара дешаш къоастаделга вIаштIехьдоккхалургдолаши даккха дезаши да халкъаш.

(ТАСС).

ФОРДА НИКЪ ДАЬКЪАЛА ХИЛБА ШУН

ГОМЕЛЬ. Мехкарча дуккхача хиш тIа бIаргаго йиш я ихи саг чуховш йола гомельски завода марка тIайола хи кIал ткъамаш дола масса такси. Алюминех кемаш деча заводо укх шера шозза дукхагIа хьаергья уж. «Ткъамаш» тIара катераш хьаелга потока тIа даьккхад. Кердача технологе йиш хулийтаргья кемаш дарга дIабода мах 7—10 процент лохбе.

Керда мощносташ болх бе йолаялийтарца дIадаьккхад потребитела сезонах мара продукци дIаца ухийтилга. Цехе хьалъьча бассейно йиш хулийт кхыметтел Iан замалахьа а швартови тохкамаш де.

МОСКВА. КПСС XXIII-ча съезда толаме накъабахарга бода никъ ритмични балхаца буллаш боахк «Москабель» яхача завода кабельщикаш. Цу предприяте болхлоша декхар тIайийцад 1966 шера бесаш долча металлий 160 тонн кхое.

Сурта тIа: тIехдика продукци арахецаш я волочильни цеха крутильщица В. М. Второва.

Б. Трепетовеи, Н. Мустафинеи сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР ЦСУ хоам

СССР ХАЛКЪА БОАХАМ 1966 ШЕРА

СССР Министрий Советерча Централъни статистически управлене халкъага дIакхайкайир 1965 шера СССР халкъа боахам дегIаахара Паччахьалкхен план кхоачашъяра итогаш. Хоама тIа йоах, дIадахача шера — семилетка тIеххьарча шера экономика дегIаахари советски халкъа материальни хьал-торо лакхъяри хьахьокх укх даннеша: общественни продукт (материальни производства дерригача доакъой продукци) 1964 шераца нийсйича 107 процент гаргга хилар, къаман дохода производство — 106 процент, шу чакхдоаллаш халкъа боахамера керттера производственни фондаш — 110 процент, ерригача промышленноста продукци — 108,6 процент, цу даькъе «А» группа — 108,7, «Б» группа — 108,5 процент, юрта боахама продукци — 101, массе тайпа транспортаца мухьаш дIа-юха кхахьар — 110, розничн товарооборот — 110, арахьарча торговле оборот — 105, халкъа боахамера болхлойи гIулакхера нахи — 105, промышленностера къахьегама овсарле — 105, гIишлошъеча — 106, халкъа боахамгара пайда — 107, хIара сага сих лоархIаш къахьегамхой реальни доходаш — 107 процент.

Производства берригача боарамгеи дуккха а дукхагIча лоархIамегIа йолча хIамашкеи диллача шера план тIеххоачашъяьй ерригача союзани республикаша а бIаьрчча хьайицача СССР-о а. ДIадахача ворхI шера 84 процент дукхагIа арахийцай промышленни продукци, ворхI шера планах 80 процент дукхагIа арахеца лаьрхIа хиннача метте. ВорхI шера семилетка заданеел совнагIа яьккха ерригa продукци 46 миллиард сома маьха я.

Промышленноста къаьст-къаьстача доакъой продукци хьалха дIадахача шераца нийсйича укх тайпара хилар: электроэнергии теплоэнергии — 111 процент, доагора промышленность — 107, Iаьржеи бесаш долеи металлурги — 109, химически промышленность — 114, машинашъяри металлах оатхалашъяри — 109, хьун, хьу чаккйоаха, целлюлозно-каьхата промышленность — 104, гIишлой материалий промышленность — 109, яйгеи кхачани промышленность — 108, культурно-бытовой гIулакхашта эша предметаш хьадар — 110 процент.

СССР ЦСУ хоама тIа даннеш йоалаю промышленни продукце къаьст-къаьста тайпаш арахецара хьакъехьа. Масала, 507 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги яьккхай 1965 шера, мехкдаьтта — 243 миллион тонн, газ — 129 миллиард кубически метр, кIор — 578 миллион тонн баьккхаб, чон лоаладаьд — 66,2 миллион тонн, болат — 91 миллион тонн, прокат арахийцай 70,9 миллион тонн, аьшка руда — 153 миллион тонн, минеральни удобренеш — 31,3 миллион тонн, серни кислота — 8.518 эзар тонн, синтетически кIувнаши пластически массаши — 821 эзар тонн, турбинаш — 14,6 миллион киловатт, турбинашта увттаю генератораш — 14,4 миллион киловатт, металл теда станокаш — 185 эзар, кузнечно-прессови машинаш — 34,4 эзар, химически оборудовани 384 миллион сома маьха, ткацки станокаш — 24,3 эзар, машиннаькъа тIара тепловозаш — 1.485 секци, машиннаькъа тIара электровозаш — 641, автомобилаш — 616 эзар, турктораш — 355 эзар, юртбоахама машинаш — 1431 миллион сома маьха, ялаташ чуэца комбайнаш — 85,8 эзар, свекла чуэцараш—17,5 эзар, экскавтораш—21,6 эзар, гIулакхага йода хьу тIаозар (колхозаша кийчъю хьу йоацаш)—258 миллион кубически метр, каьхат хьадаьд — 3,4 миллион тонн, цемент — 72,4 миллион тонн, вIашагIйоалла аьшкабетон — 56 миллион кубически метр.

СССР ЦСУ хоама тIа яхачох, 1965 шера хьадаьд кIадаш — 5.504 миллион квадратни метр, зипаш — 466 миллион квадратни метр, гаташ — 547 миллион квадратни метр, даьреш — 796 миллион квадратни метр, тийга хIамаш — 9,3 миллиард сома маьха, телата кога гIирс — 486 миллион пар, дулх даьккхад — 9,6 миллион тонн, чкъаьрийи фордапродукташи яьхай — 5,7 миллион тонн, маша даьтта даьккхад — 1.184 эзар тонн, цIенача шурех яьккха продукци шурийца лоархIаш — 11,7 миллион тонн, шекар-песок — 11 миллион тонн, консерваш — 7 миллиард банка, арахийцад сахьаташ — 30,6 миллион, радиоприемникаши радиолаши — 5,2 миллион, телевизораш — 3,7 миллион, холодильникаш — 1.675 эзар, баракъаш дутта машинаш — 3,4 миллион, мебель — 1,8 миллиард сома маьха.

Шера конструкци оттаяьи кийчъяьи машиний, механизмай, аппаратий, кхыча оборудоване кхо эзар гаргга керда образец а производстве тIахьожам лоаттабараи автоматизаци яраи йолча приборий 1100 совгIа керда тайпаш а да. Промышленни предприятеша караерзаьй продукце 900 гаргга керда тайпа хьадеш йола производство, цу даькъе энергетиканеи кIора шахташтеи низ бола агрегаташи машиний комплексаши, балха овсарле лакха йола станокаши автоматически линеши, юрта боахама машинаш, деза мухьаш кхухьа автомобилаш. Производствана юкъера дIаьккхай къаеннача конструкцеех йола 400 совгIа тайпа машин, оборудовани, прибор.

ДIадахача шера халкъа боахама юкъейихьай производство технически эргаяккхараи тоаяраи тIаерзаяь йола ши миллиони 800 эзари гаргга изобретении рационализаторски предложении.

Къахьегама овсарле лакхъяреи промышленни продукци арахецарга дIабода мах лохбареи шера план кхоачашъяьй, пайдаш совдаьннад. Продукци арахецарга дIабода мах лохбарах планал совгIа кходаь ахча 250 миллион сом гаргга хилар.

КарагIдийннача хIамашта нийсса цхьадола кхоачамбоацараш а да промышленноста балха тIа, йоах СССР ЦСУ хоама тIа. Дуккхача предприятеша кхоачашъяьяц продукци арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра, продукци яккхарга дIабода мах лохбара, накоплене заданеш. ДIадахача шера кIезиг-дукха кIезигъеннай керттерча производственни фондий цхьан сома лоархIаш арахеца продукци.

СССР ЦСУ хоама тIа дIахо йоах, КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленума решеней ларда тIа чIоагIа гIулакхаш даьд юрта боахам айбеш а колхозийи совхозийи экономика дIахо чIоагIъеш а. Цкъара оттаьча даннеех, 1965 шерара юрта боахама продукце боарам кIезиг-дукха лакхагIа хул хьалхагIарча шера хиннача эггара лакхагIча производства боарамал. Цу юкъа дикка дукхагIа яьккхай хьайбай продукци, хIаьта лаьттанцара йоала продукци 1964 шерарчул кIезигагIа яр.

ДIадахача шера маьхаш лакхдир паччахьалкхено колхозашкара ийдеча а совхозаша хьателача а юртбоахама дукхача продукташта. Колхозашта хьатIайоагIа ерригa доход цул хьалхагIа дIадахача шерарчул 16 процент дукхагIа хилар. Иштта боараме лакхбелар колхозхой къахьегамах тела мах а. Хьийгача къих тела ялат 7 процент дукхагIа хиннад.

ДукхагIа я пайда а беш шу чакхдаьккха совхозаш. Цхьабакъда, хIана а дерригa боахамаш даьннадац производство рентабельно лелае.

Лаьтта леладеча мехка малхбоалехьарча районашка йокъал оттарах дерригa чудена ялат кIезигделар, 1965 шера 120,5 миллион тонн чудера из. Планах лаьрхIа хинначул кIезигагIа ийцад ялаташ. Де дезар дар бахьан долаш эшача ялата продукташца йохк бизза Iалашбеш ба.

Доккхий толамаш даьхад боамби кхебеча. 5,7 миллион тонн боамби-бедал кхаьчар мехкага, вешта аьлча дIаяхача хана цIаккха а ца баьккхача тайпара дукха баьккхаб из. Дика хьувкъаьь чуийцай шекарa свекла, гидуаргаш, лен, коартолаш, баьца дааараш.

Тоаденнад хьайбай боахамера гIулакхаш. 1965 шу чакхдоаллаш продукт луш дола хьайбаш массе тайпа боахамашка еррал дар: доахан — 93,4 миллион, хьакхарч — 59,5 миллион, жаи гаьзарийи — 135,3 миллион. Доахана продуктивность лакхъялари уж дебари бахьан долаш хьайбай продукташ массе тайпа боахамашка еррал дукхагIа яьхай: дулх— 9,6 миллион тонн, шура — 72,4 миллион тонн, фуаш — 29 миллиард, тха — 256 эзар тонн. Паччахьалкхено хьайбай продукташ эцара план ханал хьалха кхоачашъяьй.

ДIахо чIоагIъеш хьаенай юртбоахама производства материально-технически база. ДIадахача шера юрта боахаме капитальни гIирсаш хьалдара йоккха программа кхоачашъяьй, паччахьалкхенои колхозашеи дIаяхийта капитальни вложенеш 11 миллиард сом совгIа хилар. Шера юрта боахамга кхаьчар: 240 эзар трактор физически единицашца лоархIаш, е 15 говца низа метте лаьрхIача 483 эзар, 77 эзар совгIа грузовой автомобилаш, ялаташ чуийду комбайнаш — 77 эзар, силос хьокхараш — 22 эзар, свекла чуийераш — 17 эзар, коартолаш чуийю комбайнаш — 6 эзар, дуккха кхыйола техника. Минеральни удобренеш 23 процент дукхагIа тийннай.

ДIахорча раздела тIа йоах, мехка транспорт дIахо дегIа а енай, халкъа боахаме мухьаш дIа-юха кхахьарах Iалаш а даьд. Белгала аьлча, дIадахача шерара машиннаькъа транспорта грузооборот 1948 миллиард тонно-километр хилар, машиннаькъа транспортаца дIа-хьа дихьа мухьаш — 2.401 миллион тонн. Массе тайпа транспорта грузооборот ворхI шера 72 процент дукхагIа хиннай, ворхI шера планах лаьрхIа хиннар — 56—59 процент мара йоацача. Электровозашеи тепловозашеи мухьаш увзарга лаьхача машиннаькъий дIоахал шера 8 эзар километр дукхагIа хилар, хIаьта дерригa а дIалаьрхIача 80 эзар километр гаргга а хилар.

ДIадахача шера халкъа боахама дерригача доакъошка болх бе йолаялийтай керда производственни мощносташ. Болх бе йолаеннай 500 гаргга йоккха промышленни предприяти, хIаьта иштта реконструкци еши шеръеши йолча предприятешка — дуккха керда цехаши производстваши. 1965 шера халкъа боахамга дIанхийта ерригa капитальни вложенеш 48 миллиард сом совгIа хилар. Шера юкъера лаьрхIача халкъа боахаме болх беш хинна болхлойи гIулакхера нахи 76,9 миллион саг вар, хIаьта цхьан шера 3 миллиони 600 эзари саг дукхагIа а хилар. 1965 шера, цул хьалхагIа дIанхача шерашка а мо мара, хьабе болх боацаш нах хиннабац мехка.

1964 шу чакхдоаллаши 1965 шереи алапеш лакхдаьд бахача наха юкъарчал доацаш гIулакх деш долча халкъа боахама доакъошкарча 20 миллион болхлочоа. Болхлойи гIулакхерча наьхеи алапеи минимум хьалхагIа из лакхбанза хиннача халкъа боахама дерригача доакъошка лакхбаьб. ДIадахача шера юххье дена паччахьалкхен пенсешца Iалашбеш ба колхозхой. Потреблене общественни фондашкара бахача наха телаш дола дерригa ахчаши льготаши 41,5 миллиард сом, е 1964 шерарчул 13 процент дукхагIа хилар.

Юкъера лаьрхIача халкъа боахамера болхлойи гIулакхерча наьхеи ахчанцара алапи 1964 шера 90 сом хинначара 1965 шера 95 сомага кхоачаш ,е 5,8 процент дукхагIа хиннад. Общественни фондашкара тела ахчаши льготаши цунна дIатIатехача юкъера алапи цу ханашка дукхагIа хиннал бетта 121 сомагара 128 сомага кхоачаш. Бахача наха сберегательни кассашка дIадехка ахчаш шу чакхдоаллаш 18,7 миллиарда сомага кхаьчад, хIаьта шера 19 процент дукхагIа а хиннад.

Паччахьалкхени кооперативни торговле розничн товарооборота боарам 1964 шера 95,3 миллиард сомагара 1965 шера 103,5 миллиард сомага кхоачаш лакхбеннаб. ДIадахача шера паччахьлкхен розничн маьхаш лохдир зипашта, даьрешта, гаташта, царех даьча барзкъаштеи чухьа дувхадеча барзкъаштеи халкъо леладеча цхьадолча кхыча товарашта: маьхаш ужжал лохдарах бахача наха кходаь ахча шера лаьрхIача 1,2 миллиард сом хилар.

ДIахо толамаш даьхад халкъа образоване, Iилма, культура даькъе. ДIадахача шера 71 миллион совгIа саг юкъеэзавар массе тайпа дешара. 1965 шера цхьа миллион специалист кхаьчар халкъа боахаме, царех лакхера образовани йолаш 400 эзари юкъера специальни образовани йолаш 600 эзари. Паччахьалкхено хьахийцача ахчан а хIаьта иштта болхлойи гIулакхерча наьхеи ахчан а чотахи паччахьалкхен кредита новкъосталцеи городашкеи юрташкеи хьал а даь, наха чуховша дIаденнад 78 миллион квадратни метр гаргга чуIе моттиг йола, е 1964 шерарчул 3 миллион квадратни метр дукхагIа хIана яц аьнна чуIе моттиг йола цIенош. Цул совгIа колхозашка чуIе хьалдаьд 350 эзар совгIа цIенош. Духхьал дIадахача цу цхьан шера кердача квартирашкеи цIеношкеи дIачухайна а хIаьта иштта хьалха хьалдаь хиннача цIеношка вахара хьалаш тоадаь а 10 миллион совгIа саг ва.

1966 шера 1 январе СССР баха нах 232 миллион гаргга саг вар.

(ТАСС).

КОММУНИСТИЙ ХЬАЛХЛЕНЦА

Кердача пятилетка хьалхарча шера яхье баьнна къахьёг Наьсарен района № 11 йолча СМУ гIишлошъераша. Управлене коллектива юкъе эггара дикагIа балха толамаш доах коммунисташа. Массайолча хана дикача гIулакхий юхьиг дIайолаю цар. хIаьта шоай балха юкъе нийсденна гIалаташ гаьна ца доалийташ дIа а доах.

Коллективо сий деш къахьегам дика вIаштIехьбаккха ховш, гIишлошъераш юкъе боаггIача тайпара кхетама болх лелабеш ба коммунисташ: воккхагIа вола прораб Сосламбеков Махьмад, Евлоев Умат-Гири, Николаенко Лидия, управлене партийни организаце секретарь Досхоев Хьасан, иштта кхыбараш.

Производства гIулакхаш каст-каста дувц коммуниста. ша. ГIишлошка дIабода мах лохбарен балха овсарле лакхъяреи наькъаш лех.

Дукха ха йоаццаш хиннача производственни собране къахьегам вIаштIехьбаккхарахи болхлой выработкахи лаьца доклад йир управлене керттерча инженера нов. Зинченкос. Болхлоша кхетаергйолча тайпара производственни положенеш дIайийцар докладчико. Из тайпа собранеш укхаза каст-каста хул.

Коммунистий инициатива массанахьа гуш я. Массаза а гIишлой объекташ хьалъсча го йиш я коммунист Николаенко Лидия — производственни отдела болхло. Къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккха а новкъостал ду цо бригадира а мастера а.

Ши бригада я управлене коммунистически къахьегама коллектива сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш. Уж я коммуниста Албогачиев Хаважа кулгалду штукатурийи Гациева Маржан керте латта малярийи бригадаш.

ХIанз управлене болхлоша Наьсарен районе хьалъераш йоккхий объекташ я. Трикотажни фабрика, маьхка завод, «Электроинструмент» завода болхлошта лаьрхIа 48 квартира йола цIа, кхыраш.

Коммунистически парте XXIII-ча съезда сийна — ханал хьалха маьхка заводи, болхлой бахаргбола 48 квартира йола цIан хьалдаь йистеданкха аьнна деккараш тIаийцад управлене гIишлошъераша.

А. УРУСХАНОВ.

Редакционни почтацара

БАХАЧА НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДАРА

Наьха хьал-торо тоаеча йоккха моттиг дIалоац бахача наха цIагIа эша гIулакх даро.

Цу гIулакха ше бехктокхаме йолга дика кхетаду Сунженски райбыткомбината коллективо.

Семилетка тIеххьарча шера бытови гIулакх дара план 111 процент кхоачашъяьй. Быткомбинате йолаш хиннача барзкъаш тегача, кога гIирс тоабечеи тегачеи, сахьаташ, приемникаш, телевизораш тоаеча мастерскел совгIа хIамаш юттача машинашта, пылесосашта, квартирашта ремонт яра, бахача наьха цIеношка электропроводка йиллара, кхы а керда мастерскеш ехкей укхаза.

Семилетка шерашка Карабулака, Нестеровка, Серноводска станицашка павильонаш хьалъяьй, Орджоникидзевски станице сурташ доаха, сахьаташта ремонт ю мастерскеш а радиомастерскойи сапожнии цех а хьийилай. Семилетка тIеххьарча шера сийрда, паргIата залаш йола маIача наьхеи кхалнаьхеи парикмахерскеш чуйола шозза вIаштIардаь ши цIа хьалдаьд.

Юрташта, гаьна ухкача бригадай болхлошта, полевой станашка гIулакх дара райбыткомбинате вIашагIъелла болх беш я моттигера заказаш хьа а ийдеш, центральни мастерскешка уж кхоачашдеш йола шиъ дIа-хьа уха приемни мастерской.

Укх шера эксплуатаце дIалургья чоалханерча бытови техникана ремонт ю мастерской. Из комбинат чухургйола шозза вIаштIардаь цIенош укх шера цхьоалагIа ноябрь хьатIакхоачаш эксплуатаце дIадала лаьрхIад.

Н. ШАМАРДИНА,
Сунженски райбыткомбината керттера инженер.

ХЬИНАР ДОЛА ДРУЖИННИК

Хоза хеташ йоаккх электромонтера Конева Николая цIи Грозненски локомотивни депо коллективо. Электроцеха еррига коллектив санна хургйолча парте съезда сийна вахте а этта, хьинаре къахьегаш хьавоагIа из. Цхьабакъда, духхьал дика къахьегарах везац из наха ишта дукха. Николай юкъара порядок лораю хьинарера общественник ва. Ше дежурстве волча хана харцахь лелача сагага хIама а ца оалаш юхе гIолла из тIехварг ца хиларах тийша хила йиш я.

Дукха ха йоаццаш балхара чуйодача кхалсага гунахь доацаш пхьарч а увш массехк бIаь метр тIехьаудаш вода веха саг вайра Конев Николайна.

ВIалла дага а доацаш нийсвеннавар нов. Конев цигача. Из шийла дукхха ондах а низ болашах а воллаше хулиган шийгIа летача нов. Конев денал ца дохаш, майра духьал а этта милице сотрудникаш хьабахкалца соцавир из. ТIаккха из кхалсаг чуйигар.

Зуламхочоа чувалла суд йир цул совгIа, та депо кулгалхошка Конев Василена совгIат далар дехаш опре-делени айир Старопромысловски халкъа судо.

Дика производстве къахьегарахи зуламхо лоацача хана майрен денал долаши хиларахи Конев Николая дукха ха йоаццаш приказаца баркал а аьлар ахчан преми а елар депо начальника.

Т. АНОХОВ.

Пропагандистий семинар

Укх деношка КПСС Сунженски райкома политически просвещене кабинете политически дешара системз пропагандистий семинар хилар. Семинаре дакъа лаьцар 120 саго. «Дунен халкъашта юкъера СССР гIулакхаш» аьнначa темах лекци йийшар СССР «Знание» яхача общества члена, СССР журналистий союза члена, Виктор Сергеевич Гороховa.

Гулбеннарий теркам тIабодаш яр политически просвещене системе хьалхарча ах шера баьча балхах а, хIаьта шоллагIча ах шера бе безачох а лаьца КПСС райкома шоллагIча секретара нов. Б. О. Гайсанова яь доклад. Района юртбоахамеи промышленностеи 1966-ча шерарча декхарех лаьца къамаьл дир КПСС райкома промышленни отдела заведующе нов. В. В. Кайтовей района юртбоахама производственни управлене воккхагIволча экономиста нов. А. И. Холусеи.

Семинара шоллагIа дакъа хетадаьдар секцешка беча балха. КПСС исторе, политически экономе, марксистско-ленински философе, юххьанцарча политически школай секцешка пропагандисташа шоай балха опыт йийцар, цхьайолча марксистско-ленински теоре проблема методиках лаьца методически хьехамаш делар.

П. АРТЕМЕНКО,
КПСС Сунженски райкома политически просвещене кабинета заведующи.

Хьакхарчашта дулх тIакхет

Дика къахьег «Алханчуртский» совхоза кхоалагIча отделене хьакхий ферма болхлоша. ДIалахача шера планах 260 тонн дулх тIакхетийта дезача 466 тонн 600 килограмм дулх тIакхийттад. Планах дулха центнерага дIадодар 47 соми 80 кепиги хила дезача 41 соми 80 кепиги мара хиннадац. Дийнахьа кхозза кхоаб цар хьакхарч. Хьакхарч ханнахьеи дикеи кхабарах, помещенеш йIайха а цIена а хиларах дийнахьи буси планах тIакхета дезачул дукхагIа дулх тIакхетийт хьакхарч лелаераша Гончарова Дарьяс, Медведева Нинас, Бурсарова Тамарас, кхыбараша. Дийнахьи буси планах 460 грамм дулха тIакхета дезача 500—513 грамм тIакхет. Къаьстта дика къахьег Дарчиева Тамарас. Цо кхоабача хьакхарчашта хIаранена дийнахьи буси 513 грамм совгIа дулх тIакхет. Лакха мах бир Даьхено Тамарас хьийгача къин—Российски Федераце Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота елар цунна.

Дика болх бу хьакхарч лелаераша пятилетка хьалхарча шера а. Январь бетта 20 дийнахьа дийнахьи буси 500 грамм совгIа дулх тIакхийттад хIара хьакханна. Дог гIоздоаккх цу толамаша. Цхьабакъда, цох кхоачамбац хьакхарч лелаераша.

ХIанз КПСС XXIII-ча съезда накъа болхаш шерра социалистически яхь йоаржаяь кхы а дикагIа болх бе лаьрхIад цар.

Е. ЖАБРАИЛОВ.

АВТОСТОПАЦА ГIО НАЬКЪА

Туризмана йолча Нохч-ГIалгIай областной совето 1965 шера сентябрь бетта «Автостоп» — наькъа даьчна лелача ханара шун доттагIеи гIончеи, араьккхай шоана, туристаш. ГIулакхаца болча наькъашка гIолла лелача автомобилий водителаша новкъостал дергда шоана шоай кхача дезача сихагIа дIакхачара а юханкхачара а.

Туризм езарашта, чарахьашта, чкъаьрий лувцарашта лаьрхIа я «Автостоп». Автобоахамий доалахьа а наьха шо-шоай доалахьа а йолча, наькъа лелача автотранспортаца «автостопа» системах туристаш дIа-юха кхувлилга вIаштIехьдаьккхад дукха нах туризмана юкъеозар а къахьегамхошта шоай мохк бовзара аьттув бола хьалаш хилийтар а духьа.

«Автостопах» лела бокъо я туристски секцей члений, спорт езараш чкъаьрий лувцареи чарахьал дареи секцей члений, школьникий (16 шерал кIезигагIа ха йоацаш бола). Туриста книжка а цунцара толонаш а хьаэца йиш я: г. Грозне физкультура коллективай секцешка, ший лоIамерча спортивни общесташка, городерча туристий клубе, республика районашкарча физкультура коллективай, предприятей, организацей, учрежденей туристски секцешка, «Урожай» яхача ДСО, туристий районни клубашка.

500 километр наькъа ваха йиш йола толонаш йоахкача цхьан книжка мах 1 сом ба. «Автостопа» книжкаши талонаши хилча ерригача Советски Союза територе тIа гIолла 1966 шера 15 ноябре кхаччалца наькъа лела йиш я туристашка.

«Автостопа» туристий книжкаш школьникаша-туристаша хьайиду гор. Грозне пионерий республикански Дворецера а республикански Берий экскурсионно-туристски станцера а; республика доалахьарча городашкеи республика районашкеи — ДСО городской, районни советашкара а.

Пенсионераша - туристаша «автостопа» туриста книжкаш хьайиду туристий районни, городской клубашкара а районни ДСО-ра а, пенсионни книжка дIахьеккхача.

«Автостопа» туриста бийса яккха бокъо я туристски базашка, туристашта лаьрхIа йолча моттигашка.

250 километрал кIезигагIа боацача наькъа туристаш дIабига автомашиний водителаш «дикагIа вола водитель» яхача конкурса юкъеболх. Конкурсе котало яккха йиш я грузовой, легковой, спецмашиний (самосвалий, молоковозий), кхыча служебни автобусий шоферий.

«ДикагIа вола водитель» яхача конкурсе котало яьккхараштa 50 сомагара 250 сомага кхаччалца лу преми, спецмашиний водителашта — 75 сомагара 150 сомага кхаччалца, служебни автобусий водителашта — 100 сомагара 150 сомага кхаччалца. Конкурсе котало яьккхарашта туризма совета Сийлен грамотеи «Автостоп» яха значеки лу.

ХIанз ди дIаьхлуш доагIа, малх бIайхагIа хьеж, ший мехка Iаламга сатесса турист наькъа вех цо.

Вай туристаш Азербайджански, Армянски, Грузински ССР-е, Черсий-Балкхарой АССР-е, Ставропольски крае, кхыча республикашка хиннаб.

«Автостоп» я шун гIулакха араьккха, деза доттагIий, туристаш.

М. ДЕНИСОВ,
туризма областной совета инструктор.

МАТЕРИАЛЬНИ БЕЗАМ СОВБАЬККХАБ

Грозненски химкомбинате экспериментальни лоархIаш я № 15 йола цех. Комбинат хьайийлача дена ца оттаьь автоматически регулироване схема оттайир дIадахача шера цеха коллективо.

Хьалха дистанционни управлени а йолаш болх беш хиннача шин центральни щитай когаметта КИП-а болхлоша цаI оттае вIаштIехьдаьккхад. Из бахьан долаш шозза кIезигагIа эш цига аппаратчикаш.

Дукха ха йоаццаш коллектив кердача премироване система тIа ялара мероприятеш йийцай цехе. Хьалха преми хьокхамий дикалгеи дукхалгеи хьежжа телаш хиннай укхаза, хIанз цу тIа кхет оборудовани лелаяра хьалаш а. Из дукхагIа яхаргйола хьалаш дикагIа Iалашдича дукхагIа лургья преми оборудовани лелаеча коллектива а.

Оборудовани тIехдика лелайича 15 процент, дика лелайича 10 процент преми эцаргья аппаратчикаша. ХIаьта слесарашта а 30 процентага кхаччалца лакхлургья преми.

Премироване кердача порядко химикий материальни безам совбоаккхаргба.

О. НИКОЛАЕВ.

ДОАКЪАР—ХЬАЙБАЙ БОАХАМА ЛАРД

Юкъара хьайбаш дебадараи хьайбай продукци совъяккхараи лоархIамера хьал да бокъонца йола доакъара база хьаяри юртбоахама хьайбаш доаггIача тайпара кхабари.

КПСС ЦК марговски Пленум хинначул тIехьагIа хьайбай дикагIа йоакхо е баьннаб Советски района колхозашка, планах кийчъе лаьрхIар 7050 тонн хиннача 7944 тонн дика йол Iалашйир укхаза хьайбашта дIадахача шера.

Хьайбашта эшар 1341 тонн мара йоацача 2051 тонн йол кийчйир Кирова цIерахча юртбоахама артела колхозхоша а, иштта эшачул дукхха совгIа Ленина цIерахча колхозе кийчъяьй йол. Iанна дика кийчо яьй XX-ча партсъездеи Орджоникидзеи цIерахча колхозаша а. Цу боахамаша шортта гIожа доакъари дIадахача шерарчул дукхагIа моша доакъари кийчдаьд. Цудухьа шеко яц цу колхозаша пятилетка хьалхара шу толамца чакхдоаккхаргхиларах. Цу боахамашкара хьайбаш паргIатача, сийрдача стандартнии ахстандартнии помещенешка латт. Дика тоаденна да укхазара хьайбаш.

Цхьабакъда, духхьал кхоачамхилал доакъар кийчдарах кхоачамбац юкъара хьайбаш дегIадоаладара. Бетта доакъар дIадахийта дезача лимитагеи дийнахьи буси дехка дезача доакъара рационагеи хьежжа рациональной нийсеи пайда эца беза доакъарах.

Цул совгIа, хIара бригадаи фермаи чура ден распорядок кхоачаш а еш хувцаш доакъар а дехкаш нийса вIаштIехьбаккха беза хьайбашта гIулакх дара болх.

Дулха доахан дIателаш эшалу Iулаш юхаметтаоттадараи хьайбаш сихагIа дебадараи бокххача лоархIаме да цхьаккха етт Iахар ца битари хIара Iодаь Iаса хьалкхедари.

Доахан Iахар дусаргдац, нагахьа санна доаханна кхоачамболлаш бугIаш хуле, уж шоай ханнахьа кийчйойя. ЛерттIа кхаба деза се доахан а. Хьайбаш дебараи царгара йоаккха продукци лакхъяраи хIанз Iаткъаш дар уж хьалаш диза кхоачаш ца дар да.

Цудухьа боккха теркам тIабахийта беза хьайбаш леладераша доакъар рационально дIадахийтара, хьайбаш доаггIача тайпара кхабара, царна эша гIулакх дара.

ХIаьта уж декхараш кхоачащдеш хьайбаш Iангара дахара хьалаш тха боахамашка мел эша долаш да.

Ленина цIерахча колхозе хIара бежана дийнахьи буси лаьрхIача рационаца кхойтт килограмм йол, ткъаь кхоъ килограмм силос я, хIаьта деттача доаханна цхьа килограмм шурийна лаьрхIа цул совгIа 200 грамм концентраташ я, Кирова цIерахча колхозе — шийтта килограмм йоли ялхайтта килограмм силоси.

Укх шера доакъар дукхагIа хилийтара цонаши даьгIенаши шерье лаьрхIад района къахьегамхоша. 1100 гектара тIара кIотаргаш, кхертIой, зунгатий гувнаш дIа а доахаш лаьтта цIендергда укхаза.

Цо колхозашка торо хулийтаргья доакъар тоъал совдаккха, йол хьокхача кулгашца ду балхаш кIезиг а деш дукхагIа механизаци юкъейоалае, хIаьта доакъар кийчдара дIадодар дикка кIезигде, цунца цхьача хьайбай продукташ яхарга дIадодар а дикка лохде.

А. АРСАНУКАЕВ,
Советски районни юртбоахама производственни управлене керттера зоотехник.

МОСКВА. СССР ХАЛКЪА БОАХАМА КАРАГIДАЬННАРИН ВЫСТАВКА.

СУРТА ТIА: МАЗ-500 ЯХАЧА АВТОМОБИЛАХИ ЦУННА ТIЕХЬАРЧА МАЗ-886 ЯХАЧА ПРИЦЕПАХИ ЛАТТА АВТОПОЕЗД. МИНСКИ АВТОЗАВОДЕ ХЬАЬЧА ПОЕЗДО 17 ТОНН МУХЬ ХЬУ. ДУККХА АРАХЕЦА ЙОЛАЕННАЙ 1965 ШЕРА.

В. Егорова сурт.
ТАСС фотохроника.

ШУРА ДУКХАГIА ЙОАККХ

Тоъал ха аьннай хьайбаш чусоцадаь. Доакъар кхоачамхилал Iалаш ца даьча боахамашка шура кIезигъеннай хIанале, хьайбаш шоаш а тишденнад. Из ала йиш яц Наурски района «Терский» яхача совхозах. 2 эзар бежан, 54 эзар жа, 1,5 эзар хьакха, ялх эзар коа тIара оалхазар, кхо бIаь говр йолаш боккха боахам ба из совхоз.

Иззал дукха хьайбаш дика Iангара даха дукха гIожеи мошеи доакъар Iалашде дийзар совхоза юкъара хьайбаш леладерий. Барийтта эзар тонн мошача хьажкIий силос, кхоачамхилал дика йол, ча кийчдир укхаза. Из хьайбаша Iа доаккхаргдолча дIатIаьэар. Хьайбаш чулаттаргдола помещенеш ханнахьа ремонт яь йIоахйир.

Хьайбаш дебарали цар продукташ дукхагIа яхарали доккхагIа лархIац хьайбаш леладераша шоашта хьалхашка латтачарех цхьаккха декхар.

ДIадахача шера даьхача толамех кхоачамбаь ца Iеш, хьайбай продукташ дукхагIа яхара царга дIабода мах лохбара кердача пятилетка хьалхарча шера дика къахьег фермай болхлоша.

Укх шера хьалхарча квартале планах 120 тонн яла езача хIанзале 35 тонн шура еннай совхозо паччахьалкхенна.

Эргадоахаш тайп-тайпара доакъар тIарах, хьайбашта доаггIа гIулакх оаттадарах денгара денга лакху совхозе йоаккха шура.

Къаьстта дика кхетаду шоай декхар йиълагIча отделене ферма доиркаша, укхаза хьайбашта гIулакх дара оттаьь порядок телхаш, рационага хьежжа доакъар дехк. ХIара беттача Iатта дийнахьи буси йиъ килограмм йол, ткъаь итт килограмм силос, кхоъ-йиъ килограмм ча дехк, ма буъа барда лу, цхьа килограмм шурийна лаьрхIа 200 грамм концентраташ лу. ХIаьта доакъар дукхагIа ме лу шура совйоаккхача доаханна дукхагIа дехк доакъар.

Иштта шура совъяккхарах эггара хьалха доиркаша шоаш бехктокхаме хийлар кхетадарах денгара денга совъювл фермера шура.

Нагахь санна шу дIадоладеннача хьалхарча декаде хIара Iаттагара 34 килограмм шура йоаккхаш хиннаяле хIанз 50 килограмм йоаккх.

Доиркашта юкъе социалистически яхь лоаттаярах, хьалха латтарий опыт дIайовзийтарах цаI доирка яц ферме ший декхар кхоачаш ца деш.

Ши беттача вурийтта Iаттах хIаранегара 25-гIа январь хьатIакхоачаш 132 килограмм шура яьккхар доирка Е. Тарана, 125 килограмм — М. Луневас, 113 килограмм — Е. Вдовинас, 120 килограмм — О. Уценкос.

КПСС XXIII съезда сийна къахьегама вахте эттача совхоза йиълагIча отделене шурий-товарни ферма доиркаша 25-гIа март хьатIакхоачаш кхоачашъе лерхI паччахьалкхенга шура йохкара пятилетка хьалхарча квартала план.

А. ГОРИН.

СИБИРЯЧКА ЯХАЧА БУХТЕРЧА ШАН ДУХЬАЛЕНАХ

ЛЕНИНГРАД, (ТАСС). «Обь» яхача кема тIара 11-ча Антарктически экспедице начальника заместителагара Д. Д. Максутовгара тахан радиограмма кхаьчай. Цу тIа хоам бу Мирнера тайп-тайпара мухьаш Молодежная яхача къулбехьен полярни станце кхоачадаь «Обь» шан духьале тедаш дIахо долаш латт Сибирячка яхача бухтагахьа, яхаш.

Дизель - электроходаца хьакхаьча полярникий керда смена а хIаьта иштта гIишлошъерий группа а самолеташца Молодежная яхача станце кхоачаьй. Цу цхьан ханна цига «фецарча тIаь тIа» гIолла дIадихьад Молодежне — Эндерби лаьттан тIа Iа даккха дезаш болча полюски тохкамхой дараш а долаш дола дайга мухьаш.

ДИКЕИ ХОЗЕИ ХЬАЛЪЕ ГIИШЛОШ

УКХ СТАТЬЯ АВТОРА НОВ. ЖАБОКЛИЦКЕ УВТТАДУ ДЕШАШ ЧIОАГIА ЛОАРХIАМЕ ДА. ГIИШЛОШЪЕЧЕИ ПРОЕКТНИИ ОРГАНИЗАЦЕЙ СПЕЦИАЛИСТАШКА, ИНЖЕНЕРАШКА, БОЛХЛОШКА, ЗАКАЗЧИКАШКА РЕДАКЦЕ ДЕХАР ДУ ЦУ ДЕШАЕХ ЛАЬЦА ШОАШТА ХЕТАР ЯЗДАР.

ВIарччача 1965 шера город Грозне хьал а яь эксплуатаце дIачуеннай 63 эзар квадратни метр хула 43 нах чу баха объекти 15 граждански объекти. Ерригa хьал а яь хьачуеннача объектех паччахьалкхен приемочни (хьайиеча) комиссе тIехдика могаяь хьайийцай 2 объект, дика могаяь — 16 объект, хIаьта юхейиса шовзткъа объект юккъера могаяьй.

1965 шера город Грозне хьалъеш йола нах чу баха культурно-бытови гIишлош дикагIа хилийтар духьа цхьадола балхаш даьд гIишлой-монтажни управленеша. ДукхагIа йоакхо е яьннай чухьарча а тIехнахьарча а отделочни балхий. Дика тоаьй, «Грозпромстрой» треста йиълагIча СМУ (начальник н. Я. С. Беркович, участка начальник н. Келлер) хьалъяь Чехова цIерахча республикански библиотека здани.

Дика я «Грозпромстрой» треста СМУ-8 город Грозне хьалъяь цхьаццайола зданеш. Дика кхоачашдаьд нов. Школьникова кулгалдеча бригала коллективо чура отделочни балхаш а. Комиссе тIехдика мога а яь хьайийцар «Грозпромстрой» треста СМУ-8 Катаяма цIерахча поселке 120-ча квартале хьалъяь 964 дешархочоа моттиг йола школа а. Укхаза тIехдика хIамаш карагIдийлар Сотниковеи Флигелеи штукатурий бригадашта, Никитинеи Вахтинаи малярий бригадашта, кхычарна.

Лакхе мел дийцар иштта дале а, Грозне граждански зданеши къаьстта нах чу баха цIеноши хьалдара темпаш эсала я.

Къаьстта теркам тIабахийта безам ба са Грозне 1965 шера хьалдаь нах чу баха цIенош хьачулалара динамикана.

Масала, 1-ча квартале хьачуделар 1067 квадратни метр йола наха чу баха духхьала цхьа цIа. ШоллагIча квартале — 4577 квадратни метр, кхоалагIча квартале — 11755 квадратни метр йола нах чу баха цIенош. Вайна массанена ховш да шера шоллагIеи кхоалагIеи кварталаш гIишлош хьалъяра эггара а аьттув болашагIа йола ханаш хилар-м. ХIаьта цу ханашка гIишлонашка хьадаьраш а кIезига балхаш мара хилац. Цудухьа, IV-ча квартале, къаьстта декабрь бетта, геттара а сихбенна корзагIбаьннача ханна шера хьалъеш мел лаьтта гIишло хьачуяла кийчъю. Иштта 1965 шера IV-ча квартале хьалдаь даьхар (эксплуатаце хьачуделар) чура майта 15331 квадратни метр хулаш дола нах чу баха цIенош, царех декабрь бетта йистедаьхараш — 6892 квадратни метр, хIаьта правительства совленна оттаяьча ханна 1966 шера 1-ча январе дена 10-ча январе кхаччалца 1965 шера чотах хьачуденна цIенош 30288 квадратни метр йолаш дар. Из хул шера планах 50 процент.

Эсала да хьадеш дола балхаш «Грозпромстрой», «Чечингсельстрой» яхача трестий гIишлошъяра-монтажни управленеша наха чу баха а общественни а зданеш хьалъеча балхаца дукха брак хулийт, паччахьалкхен комиссега хьалъяь даьннад аьле дIател даь даланза дукха балхаш, сакхаташ дола, территори тоаяра даькъе а дикка балхаш де дезаш йола объекташ.

ГIишлош хьалъеча цIенхашттара кхоачамбоацараш гучалелх заказчикашкахьареи гIишлошъяра-монтажни управленей кулгалхошкахьареи хила мабеззара тIахьожам ца хилар бахьан долаш. Цхьаццаболча участкай начальникаш, инженерно-технически болхлой хьежац гIишлошъяра-монтажни балхаш мишта ду, гIишлош хьалъяра технологи телхаю, проекташта тIерабувл, цудухьа хьадеча балхий дикал лоха хул.

Масала, Катаяма цIерахча поселке хьалдаь №№ 12, 13, 14, йолча 48 квартирий цIеной фасадни пенаш арахьа оагIорахьа йотта еза кирпишк хьа а ца хоржаш деттад, хIаьта нормах 8—12 миллиметр мара хила ца деза кирпишкашта юкъера овнаш 20—30 миллиметр да. Штукатурии балхаш пенаш тIаьда доллаше а деш моттигаш хул каст-каста, къаьстта шу чакхдоалача хана. Кора санагIаштеи пенаштеи юкъера йовкъаш лерттIа дIаюкъац фаччагIашца, вентиляционни каналаш цIендац.

ГIишлой-монтажни управленеша сейсмически районашка гIишлош хьалъяра каст-каста бокъонаш телхаю аьшкабетона обвязкаш еча аьшкабетона конструкцеш вIашагIхоттача ,цIеной саьнаштеи йовкъий пенаштеи арматура юллача, пенаш хьалдоттача овнаш вIаши чоалдувлийтача, кхычахьа.

Электромонтажнии сантехнически балхаш геттара эсала да. Каст-каста телхаю технически бокъонаши типовой проекти.

Шаьларчеи Грозначеи аьшкабетонни изделей заводаша городе гIишлош хьалъеча хьаухийтараш эсала изделеш я. Заводаша хIанз а арахеца йолаьяц проектах йола арахьара чу ца сеттийтара миркхаш а ягIаш, тIабуллача тховна кIал пенашта гобаьккха ехка карнизашта лаьрхIа йола бетонни Iоакъаш. Уж ара ца хецар бахьан долаш хIанз карнизашта, уйнашта кIалхарча каналаштеи, нийштеи лаьрхIа хьаь Iоакъий ехк. Аьшкабетона парапетни Iоакъийи балконашта дола лагIаши арахеца а йолаеннаяц заводаш.

Нохч-ГIалгIай АССР гIишлой материалий объединене кирпишкий заводаша хIанзалца хьа вIаштIехьдаьккхалац зданей фасадни пенаш дотта кирпишк арахецилга. Мел хана соцадаьд хан шолха йола арахьара пенаш дотта кирпишк хьаелга а.

Геттара эсала латт № 12 йолча гIишлой-монтажни управлене города малхбоален даькъ тIарча микрорайоне йоккхача панелех цIенош хьалдара балхаш а.

Зданей фасадий элементаш кийчъяра эшшача тIоадала духьалъотталуча басарашна Iалашъяц городера гIишлош.

Города малхбоален даькъа тIарча 1-ча микрорайоне № 12 йолча гIишлой-монтажни управлене йоккхача панелех хьалду цIенош а эсала да.

ХIанз гIишлош хьалъяра методех эггара а а прогрессивнегIа я йоккхача панелех цIенош хьалдара метод, хIана аьлча зданей конструктивни элементаш хьаяра керттера балхаш завода цехашка деш хиларца. Из иштта дале а Шаьлара аьшкабетонни изделей завод (директор н. Корнеев) хIанзалца продукци арахецара проектни мощностага кхоачаьяц, из бахьан долаш 1965 шера йоккхача панелех цIенош хьалдара план кхоачашъюлланзар.

Заводо арахеца пений панелаш тIехнахьара чIпор эсала долаш хилар бахьан долаш цу тIа кхы басар хьакха дезаш хул. Цо гIишлон хIара квадратни метр маьха езагIа хулийт. Пенашта уллуврча карташта еш йола панелаш чакхдоалаш Iургаш а доацаш бутув хьаю. ЦIеношка дIайохийташ йола наличникаши плинтусаши проектах йоацаш я, из бахьан долаш радиопроводка наличникашта тIехнахьа гIолла йилла езаш хул, электровыключателаш проектах яц, ванни цIеношка керамически Iоакъаех дахка деза уйнаш цементни Iоакъаех дехкад, хIаьта металлически каркас а йолаш дахчан хьоасех яь сирдаьккхача плиташца облицовка а яьяц ваннашка.

Цу ерригача факташа дикка лохъю прогрессивни хьисапе цIенош хьалдара балха дикал.

Заказчикагара технически тIахьожам ца хилар бахьан долаш геттара а эсала хул Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача капитальни гIишлош хьалъяра управлене нах чу баха а культурно-бытовой а гIишлош хьалъяра балхий дикал а. Дика а могадийя цо паччахьалкхен комиссега хьалуш йола гIишлош чакхдаханза дукха балхаш, сакхаташ долаш хул. Хьалъеш йола гIишлош дика хилийтара даькъе кIезига тIахьожам лоаттабу.

ГIишлой-монтажни, сантехнически, электромонтажни, отделочни балхашца вай лакхехьа мел дийца кхоачамбоацар хилар, проекташта тIерадувлари технически хьалаш телхадари бахьан долаш лохача боарам тIа латт Грозне гIишлош хьалъелга, телхаду арахьара города куц.

Цудухьа, сона ловрa Грозерча гIишлошъераша соахка шоай балхаца мел нийсденна кхоачамбоацараш, гIалаташ нийса кхета а даь, укх шера уж кхы хургдоацаш шоай болх тоабар а, хIаьта 1966-ча шера цар хьал мел ю гIишло тIехдикеи дикеи яр а.

И. ЖАБОКЛИЦКИЙ,
г. Грозерча Паччахьалкхен архитектурно-гIишлой тIахьожама инспекце начальник.

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI. 5 февраль, 1966 шу.

Дуьне дехьара

ПАТРИОТАША АТАКАШ Ю

ЛОНДОН, 3 февраль. (ТАСС). Тахан сецна къулбехьен вьетнамски патриоташа минометаш йийтта Сайгона 160 километр гаьна къулбехьарча сайгонски марионеточни режима эскара шин поста. Рейтер яхача агентства корреспонденто Сайгонера хьахойташ махиллара, минометаш еттарах марионеточни доакъошта зенаш хиннад.

ПАРИЖ, 3 февраль. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнама патриоташа селхан саррахьа минометаш йийтта Меконг яха хий фордах кхетача моттига къулбехьен даькъерча сайгонски марионеточни эскара кхаь поста. Франс Пресс яхача агентства корреспонденто Сайгонера хьахойтачунга диллача, патриоташа шоай моастагIчун наха зенаш даьд.

БОМБАШ ХIАНЗ А ЛЕХАШ Я

НЬЮ-ЙОРК, 3 февраль. ТАСС КОРР. Л. АНИЧКИНА хьахойт:

17 январе сигала американски «В-52» бензозаправщиках кхийтта, чул тIехьагIа фордала яха ядерни бомбаш, е дийнахьа а е бус а ца социйташ Испанерча средиземни форда йистерча Альмерия яхача города юхера леха ши кIира хинна Iац.

Уж лехача моттиге хIанз гулденад дюжинал дукхагIа лаьрхIа дола американски ялхлагIча флота кемаш, хаддаза сигала лелаш вертолеташ я, Iалаьмате йоккхий хи тIа лела кранаш уттаеш латт. США-ра Альмере даха арадаьнна новкъа додаш да лаьрхIа бомбаш лехара дола хи кIал лела ши кема. АП яхача агентства корреспонденто Альмерера хьахойтачунга диллача, водородни бомба лехилга дукхача хана дIаьхлургда.

Селхан бомбаш лехача моттиге кхаьчаб Испанера американски посол Дьюки Испанерча американски тIема миссе кулгалхо инарал Доновени. Американски доккхийча гIулакхаш тIара викалаш моттигерча испански Iаьдалхоех кхийттаб ядерни лазараш а даьржа доккхий зуламаш дувла мегаш хиларо чIоагIа унзарбаьха гаргга гIолларча районашка бахаш бола нах фухха даь а тебе дагахьа. Эзараш болча испански ахархошта хIанзлехьа я Iалаьмате доккхий зенаш хиннад. ЮПИ корреспонденто яхачунга диллача, шоай товараш дохка йиш йоацаш болча ахархошта хиннача зенех, тIеххьарча даннешка диллача, 900 эзар доллар гаргга хиннад.

Цхьабакъда, Пентагона инарлашка Малхбузехьен Европерен Испанерен шоай ядерни стратеги талхара перспектива миссел сагот-дайтац испанцашa кхайкаеча дукхьаленашен уж унзарбаларон. Цу даькъе, ЮПИ корреспонденто белгалдоахаш махиллара, американски тIема деятелий саготдаьд борта тIа ядерни герз дола американски авиаци Испане тIа гIолла дIахо лелилга испански правительства дийхка хиларо. Уж сагота ба цу дехкаро Испанерча американски стратегически командоване операцешта цIенхаштара новкъарле яра кхераш.

ХУАРИ БУМЕДЬЕНА ДАЬ КЪАМАЬЛ

АЛЖИР, 3 февраль. (ТАСС). «УнахцIенача ларда тIа алжирски паччахьалкхе йиллар дукха а болча наьха хьашташтеи вай социалистически целяштеи маьшара да», — аьлар Алжира Революционни совета председатела Хуари Бумедьена селхан ше префектий совещане къамаьл деш. Ше къамаьл деш Бумедьена хьоахайир паччахьалкхен аппарат эргаяккхарцеи чIоагIъярцеи ювзаенна йола дукха а проблемаш.

Префекташта хьалхашка латтача керттерча декхарех лаьрхIа Алжира революционни совета председатела дийцар коммунальни, аграрни, налоговой реформаш чакхъяхар. Цо префекташ тIахьийхар муниципальни хоржамаш чакхдахара юкъе, французаша юхейтача доалахьен проблема къоастаяра юкъе, юрта боахамера самоуправлене системa чIоагIъяра юкъе шоашкара доагIа дакъа лацара.

Бумедьена маалларa укх гаргахьарча бетташка ювцаш хургья Алжир дегIайоалаяра перспективни план. Цо «Iилма ларда тIа, мехка бокъонца йолаш йола торонаш теркал а еш, хьдда къоастаде деза экономически декхараш».

Ший къамаьл йистедоаллаш Алжира Революционни совета председатела аьлар: «Социалистически революцех лаьца дувца йиш яц пагахьа санна творчески уйлаш лостам бу инструмент, вешта аьлча парти еце... Къам мукъадаккхара фронт хьахиннай къам мукъадаккхара тIом болабеннача ханашка хIаьта из бахьан долаш алжирски паччахьалкхе а йиллай. ФНО лоаттабаь къовсам хиннабецаре алжирски паччахьалкхе хургьяцар».

ВЬЕТНАМЕРЧА ТIЕМА ДУХЬАЛАРА ПРОТЕСТ

ВАШИНГТОН, 3 февраль. ТАСС КОРР. В. ВАШЕДЧЕНКОС ХОАМ БУ.

Вьетнамерча американски бIехача тIема духьала волча сенаторага Морзесага укх тIеххьарча шин дийнахьа 450 телеграмм кхаьчай, хIаьта царех хIаране тIа, йиъннегара дIаиккхача, американцаша хьакхайкаду Къулба-Малхбоален Азера тIом тIагIертта шербеш йолча американски правительства хIанзарча политикана шоаш раьза ца хилар.

Уж еррига телеграммаш кепа теха араяьхай конгресса заседане хьакъехьарча официальни отчета тIа. Царех хIаранена кIал латт яздаь кулг, города, штата цIи. Цу цIерашка хьежача, цхьаккха штат яц аьнна хеталу шоашта гаьнна уллача Вьетнаме хIанз доаллача хIаман наха бала боацаши сагото йоацаши.

«Вьетнама хьакъехьарча шоай позицешта шо цхьаь дац. Дунен полицейскеш хила йиш йолаш дац тхо», — яхаш язду сенаторга Морзега Орегон яхача штатерча Трумэн-Джонсон яхаш тайпан цIи йолаш болча мареи сесаген.

«Вьетнамерча вай декхарий хьакъехьа паччахьалкхен секретара Раска къамаьл деча хана моллагIча цхьанне цунга хоаттаргхиларах дог тийша ва со: Шийх вай тешам болийта хоржамий кампани йолча хана Вьетнама хьакъехьа президента Джонсона американски халкъа денна а хIаьта цул тIехьагIа цига бIехен бокъо йоацен агресси йоларца вайна харцо а еш хийцача а дешах фу хиннад», — йоах цу штатерча Джейн Эригсона телеграмма тIа.

«ДIахо а духьале елаш Вьетнаме президента лелаеча политикана. Кхетам шеко йоацаш торгба», — йоах Нью-Иоркерча доктора Моззареллан цув сесаген.

«Со духьала ва юха а бомбаш чуетта йолаяра. Аз хьаллоац Вьетнама хьакъехьа хIанз лелаеча вIаштIехьа йоацача политика альтернативаш конгрессе шерра ювцилга», — аьнна телеграмма яйтай Л. Джоелла Санта-Розера (Калифорния яха штат). «Мичча бесса яьккхе а президентагара хьаяккха 1964 шера конгрессо цунна енна мандат», — тIахьехам бу Кливлендерча (Огайо яха штат) Патрика Роу, практически цхьаккха боарам боацаш Къулба-Малхбовлен Азе тIема иизах пайда эцара США президента бокъо луш йола конгресса резолюци дагахьа йолаш.

«Хоадамболлаш духьала ва со юха а бомбаш чуетта йолаяра, машара гIулакха президента дог-уйла цIена хиларах шеко йолаш ва со. сенат тIахьех аз Вьетнаме машар юхаоттабар духьа инициатива гойтара», — йоах Вашингтонерча Арис Ананоса телеграмма тIа.

ДРВ-ена юха а оакхарий хьисапе бомбаш чуетта аьнна американски правительства решени яро адамаш тIема духьала а даьхар, протесташ а хьоайир. «ЭН-Би-Си» яхача телевизионни компане баьча хоамах, Нью-Иоркера Сан-Франциско кхаччалца демонстрацеш йолаелар Вьетнамерча американски тIема кердача эскалацена духьала. Американски кепа йоазоно иштта хоам бу Европе, Азе, Африке, ООН-а делегаташта юкъе раьза боацаш дуккха нах хилара.

МАССАЗА А ГIОР ЛАТТАЧАРА ГАЗОПРОВОД СУРТА ТIА: ГАЗОПРОВОДА ТРАССЕРА ТРУБОВОЗ.
В. Тетерина сурт. ТАСС фотохроника.

Мислимов Ширале тIехье

БАКУ. (ТАСС корр.). 160 шу даьннача азербайджански ахархочун Мислимов Ширале шовзткъе иттлагIча воIа йоI яьй. ХIанз вахаш волча цу къаьнагIарчун дезал ши бIаь саг хинна Iац.

Цу лоамашкарча къоаночун дезале белгтала долаш хиннача цу хIаманца цхьана нийсделар цхьаькха цIей а. Юкъерча ноахалах болча цун виIий къонгех цхьанне — Фарзиев Мирзий 75 шу дизад.

Цу 75 шу дизачун цIагIа сайрийна гул а бенна шоаш из цIей дездеча ловца боаккхаш къамаьл ше деш цунах «зIамига саг» аьлар къаьнача Ширале. БIаь шу далар къабалар дац вай цIен наха, аьлар цо. Мислимова дагадохийтар леча хана шийда бIаь-ткъаьра ваьнна хилар а, нана 110 шера яьха хилар а, хIаьта шийна хIанз «шерагара шерага дикагIа хеташ» хилар а. Ширале, ший виIий йиIиг ше миссел яхийла, аьнна, ловца а баькхa, цун хьамара айбир... мерзача хи кад. Цун фухарча къоанозша кхыметтел цIей дездеш а малац корта бохабу малар.

Талыша лоамашка хIанз шелъеннай. Цхьабакъда, кхыметтел йоачан хиларо а цIагIа соцавац аренга сатувса Ширали. Даим ше лелаю гIадж а лувзаш лела из хIара денна бIаргаго йиш я Барзаву яхача юртара райцентр йолча Лерике бодача наькъа тIа. Се цхьан хIамах кхоачам хиланза волаш санна хет сона, нагахьа санна волавенна са ца къийрдача, йоах Мислимова. Юрта бахача наха лаьрхIад цо хIара денна итт километр гаргга никъ беш хилар.

СПОРТИВНИ ХОАМАШ

КОТБАЬННАРАШТА—СОВГIАТАШ

«Красный молот» завода ДОСААФ топаш кхувсарах дийтта дийнахьа яхь дIахьош хилар. Командни хьалхара моттиг яккхара къувсаш завода 270 саг юкъе воагIа 54 команда.

Массарел котбаьлар завода управлене отделера спортсменаш. 500 хила езача 380 очко я цар. ШоллагIча моттиге сталелитейни цехеи кхоалагIча моттиге чугунолитейни цехеи коллективаш я.

ХIаране хьалхара моттиг яккхара хиннача яхье котваьлар воккхагIа вола техник В. Коренев, шоллагIча моттиге ва техник-конструктор М. Ялунин, кхоалагIа моттиг № 12 йолча цеха слесара В. Холофьянова. Мехкараштa юкъе массарел котьлар завода управленера копировальщица Погумирская Таня.

«Красный молот» завода ДОСААФ-а дIа-юха тела кубоки грамоташи еннай хьалхара кхо моттиг яьккхача командашта, цул совгIа ахчан премеш а еннай. ХIаьта хьалхара кхо моттиг яьккхача хIаранена маьхера совгIаташи дипломаши деннад.

В. КУЗЬМИН.

Шахматаш

«Чечингстройтранс» автотранспортни объединене шахматисташта юкъе хьалхара моттиг яккхара дIахьош йола яхь чакхйоалаш латт. Дика толамаш гойт цу яхье инженера Г. А. Козлова. Яхь йистеялале гуш да из массарел котвалга. ШоллагIча моттиге ва къона шахматист Н. Чиги. Аьттув боацаш ловз цхьоалагIа разряд йола В. Болдырев. 4 парте ийшар из.

Дика ловзарца белгалвакха веза № 3 йолча гаража токарь Б. Анисимов.

О. НИКОЛАЕВ.

Хаоттам

1966 шера 4 февралера денз 7-ча февpале кхаччалца юкъ-юкъе вкхан а латташ, кхоалленаш а йолаш погода хургья, юххьанца юкъ-юкъе лоа а делхаш, ха чакхйоаллаш юкъ-юкъе гIийло йоачан а латташ, дохк а доаллаш. Юххьанца къилбаседа-малхбузехьара боаррамагIа хьекхаргба мух (5—10 м сек), ха чакхйоаллаш массе оагIорахьара хувцалуш, гIийло боарамга кхоачаш (3— м сек). Бийсанара температура 4—9 градус шелал йолаш, дийнахьа 5 градус шелалгара нулага кхаччалца а ха чакхйоаллаш 1 градус шелалгара 4 градус йIовхалга кхаччалца а хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

РУМЫНЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА СТОЛИЦА БУХАРЕСТ. ГОРОДА ЮКЪ.
ТАСС фотохроника.

ОЛЕГ АНТОНОВИ ЦУН «ДЕЗАЛИ»

«Антей», дунен тIа эггара йоккхагIа йола самолет, хьаьча авиаконструктора Антонов Олега февраль бетта кховзткъа шу дуз. Демографаша яхачох, из къоаналгахьа леста ха я. Цхьабакъда, Антонов Олега-м яц из ишта. Ши бер да цун: Леночка яхаш кхо шу даьнна йиIиги «Антей» а санна, 1965 шера малха ваьнна Андрей яхаш кIаьнки.

ХIанз массехк шу даьннад цу башха-дикача конструкторца, тайп-тайпара гIулакхаш доахкача, деча хIаманна тIера волча сагаца са хьоашал тоссаденна.

Антонов инженераша йоаккхача тайпара цIи йоаккхаш вьлча, «генеральничун» чIоагIа уйла тIаяха хIама малагIа да хайра сона тха хьоашал тоссаденна массехк ди даьнначул тIехьагIа. Къамаьл деш цун кабинете дар тхо.

— Пхиъ яьлча пхиъ доал, — са хаттараш соцадир цо. — Корте сога хьежаш багIа, хьа безам бале цхьана гIоргда вай.

Нагахьа ди дIадахийтац Антонова теннисах ца ловзаш. Дагадоххарах аргда вай — цун конструкторски бюро эггара боккхагIа бола сакъердам ба из.

Теннисацеи пинг-понгацеи къувсаш я... хьу. Дуккхаза а аха вийзав са «Iалам долча» Антоновца, цун сесагаца Эльвирайцеи берашцеи цхьана. Городал араваллалца «Волга» ше лехк конструктора. Машина автострада тIа яьнначул тIехьагIа мара дIалац цо руль сесагага.

Даьшкара хьабоагIаш ба са Iаламцара безам, — йоах Антонова. — Из дукха дезаш хиннав ба да а, даьда а.

Антонов Олега конструкторски бюро хьаеш йолча самолетий цIерех цун тайпан цIера хьалхара ши алап доалл — «АН». Цхьабакъда, нийса хургдацар, нагахьа санна из индекс йолаш мел йола самолеташ алхха цхьан Генеральни конструктора фантазех хьахинна я аьнна хетар. Цу конструкторски бюро аз хьоашал техар духхьал Антонова яхар даь ца Iеш, кердача машиний бIарчча доакъоши компоненташи хьаеш хиннача дукхача инженерашца, техникашца, болхлошца.

— Нагахьа санна, — йоах Антонова, — «Антей» хьа мел яьрий цу тIа шоай автографаш оттае безам хилча, моттиг тоъаргьяцар.

А, керда самолет хьадагалоацаш яц. Вахаро ше хьалхадоакх из ца хилча йиш йоацилга. Кердача машина идея: цо айбергболча мухьа дозал, цун массал, из гаьна-гарга яхар, аэродромера из Iойоссаргйола майда заказчика яххача тайпара нийсъю. Цу хIамаша хьалхайоаккхаш я самолета форма а, двигателий тайпа а, оборудовани а. Антонова «дезал» тайп-тайпара ба, цхьабакъда, еррига «АН-аша» чулаьцар цхьа идея я. Керттерча даькъе духхьал сигала гIолла лела «вездеходаш» — сигалъяха а бетонни аэродромашка меттел, лаьтта, лаи тIа, ша тIа, аьттув боацаш йолча моттигашка Iохувша а могаргдолаш йола самолеташ хьаяра тIаерзаеш я Антонов Олега кулгалдеш йола конструкторски бюро. Цу идея белгалъяьхар антоновски машиний башхалонаш а. «АН-аш» массаза а лоха хул, наIараш автомобила платформана нийсса я, хIаьта мухъ тIаботтилгеи Iобоассабелгеи цо аттача а доакх. Самолет гIоттачеи Iоховчеи хана лаьтта гIолла кIезигагIа яда езаш хулийт ткъам низ болаш механизаци яь хиларо.

«АН-ий» дезал—грузовой «АН-8», пассажирски «АН-10», грузовой «АН-12», шовзткъе итт сага моттиг йола «АН-24», юххера а, «Антей» — «АН-22» — тIахьежача вIаши тара ба. Цхьабакъда, из цхьа къаьстта шийтайпара фирма почерк яц, уж лела езаш долча хьалаша ца хилча даргдоацача кхоачадаь технически гIулакхаш да.

ДукхагIча даькъе бетонни аэродромаш йоацача моттигашка лелаеш я уж. Массехк шу хьалхагIа Москвера яьнна Антарктике Мирный яха советски обсерватори йолча кхаччалцеи цигара юхеи трансконтинентальни никъ бир «АН-12» Ильюшина «ИЛ-18» яхача самолетаца цхьана. Советски полярникаша бIарччача шера тохкамаш деча Къилбаседа Шан океана шанаш тIа дуккхаза а Iохийшай «АН-12».

«Сигаларча вездехода» идеях хьаьи Антоновеи цун соратникашеи, шоай «Антей», Ле Бурже яхача парижски аэродроме дIадахача аьхки из хьокха оттаяьча хана цхьан французски газето «АН-22» яхача самолетах аьннача тайпара, «гIетта лела собор». Цунца дIакхахьа йиш я машиннаькъа тIарча платформаш тIа ца хошаш дола мухьаш: наькъашкара кранаш, автобуса, бурув детта оборудовани, йоккхий станокаш, электростанцеш, катераш, хьарсамашка гIолла лела доккха доаца кемаш, лакха напряжени йолча передачай линешта мачташ, тIаьшка ухийта фермаш.

40 тонн беза мухь кхухьаш йола машинаш арахецача Мински автомобильни завода директорца къамаьл де дийзар са цкъа.

— Наб-са доадаьча бийсашта кIалхарвоаккхаргвацар-хьогI со цу «Антея», — йоахар цо. — Тха МАЗ-аш дIайе тигац машиннаькъо: платформаш тIа хошац уж, цудухьа наькъаш доацача гIолла каст-каста шоай низаца эзараш километраш аха езаш хул уж.

Каст-каста хоатт — пайда болаш долий-теш машиннаькъа тIа гIолла цаIи ахи пассажирски составо дIабугараш миссел бола нах чухошаш йола вампал лелаяр? Хала дац цунна дола жоп. Ахкан бетташка духхьал Адлера, Iаьржача фордага а цигара юха а хIара денна итт—шийтта эзар пассажир дIа-юха вуг самолеташа. Фецарча наькъашка цкъаза шийтайпара аргIа йолла езаш а хул Iоховшара. Цу наькъа тIа гIолла лелаш бIаь хIана яц аьнна лайнер я. Иштта дукха нах дIа-юха кхуьла безаш каст-каста моттигаш ма нийслой Аэрофлота кхыча наькъашка а. Авиаци чIоагIа хьаштдолеи аьттув болеи транспорта тайпа а хинна дIаэттай СССР-е. Укх шера алхха мехка чухьарча наькъашка гIолла шовзткъе шиъ миллион пассажир дIа-юха вига везаш я граждански самолеташ.

ХIанз Антонов Олега конструкторски бюрос хьаеш я «Антея» пассажирски вариант. ХIанзарчоа 720 пассажира лаьрхIа я из. Цу тIа ши палуба хургья. Пассажирски салонел совгIа цу тIа хилийта лерхIаш я салоIа салон, бар, бераш долча ноаной цIенош. Радиои телевизионнии узлаш ший хургья самолета. Цхьайолча пассажирски залашка киноэкранаш оттаергья. Аэробуса хьисапера хIама хургья «Антея» керда вариант. Шоай хIамаш а тIехь самолета чу дIачубовла йиш хургья пассажирашка. Автобуса чу эцаш санна эцаргда цар билеташ, хьалхагIа моттигаш хьа а лийца. Кхыметтел пхийтта — ткъо стюардесса а хала хургда иштал дукхача наха завтрак тIадахьа. Цудухьа цаIи ахи — шин сахьата балла мара боацача лоацача наькъа болхача пассажираша хьалхагIа а дIаэцаргда шоай завтрак.

...Эггара тIехьагIа воагIаш дIаяхача гурахьа вера со Антонов Олег волча. Ха шийла латтар, цхьабакъда, тIаккха а вахар Антонов ший болх баьнначул тIехьагIа теннисни корта. ХьалхагIа а санна, тхона хьалха а яьнна удаш йедар Леночка.

— Журналисташа каст-каста хоатт, фу лерхIаш ва хьо аьле, — йоахар цо цу хана. — ГIайтта лела аппараташ эргайоахаш тоаеш я, гучаюал керда тайпа машинаш. Цхьабакъда, фецара наькъаш дегIакхувлара керттера маIан — эггара дукхагIа нах лелаши аьттув болашагIеи йола транспорт хилийтар. Аэрофлота чухьарча наькъашка самолета тIарча моттигах хIанз боаккха мах машиннаькъа тIарча купейни вагона билетах боаккхачул дукхагIа бац. Цхьабакъда, со дог тийша ва, самолетаца наькъа водаш автобусаца водачул дукхагIа мах боаккхаргбоаца ха йоагIаргхилларах.

Олег МОРОКОВ,
Кердадарий кепа йоазон агентства корреспондент.
(АПН).

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» АРГIАНАРА НОМЕР

Кепа а теха араьннай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанара номер.

Номер дIайолалу «Сунжанефта» предприятей инициативах дIайолаяь пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалхагIа кхоачашъяра йола социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьарча хоамаца.

Кепа теха я «Юртарча агитаце декхараш» яха парте обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе В. Симарзина статья.

«Беседа чакхъяккха могаду» яхача рубрикана кIал язъяьй «Юрта боахам дегIабоалабара керда толамаш дахарга!» яха парте Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. Абубакарова статья. Статья тIа дувц 1965 шера юртбоахама продукци яккхар алсамдаккхара тIехьарча къовсама итогех лаьца, пятилетка хьалхарча шера республика юртбоахам дегIабоалабара перспективаех лаьца, резерваш гучайоах, декхараш белгалду.

«Турпалаша дувц, турпалех дувц» яхача рубрикана кIал да «1966 шера йола тха планаш» яха Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза коммунистически къахьегама комплексни бригада бригадира, Социалистически Къахьегама Турпала А. Кагерманова дувцаш дар. «Андрей Клепов» яха В. Волкова корреспонденци хетаяь Социалистически Къахьегама Турпала А. С. Клепова. «Тамара Муслиева» яха Х. Исмаилова корреспонденци— Социалистически Къахьегама Турпала, «Джалка» яхача совхоза цIи хезача свекла лелаечоа Т. Муслиевайна.

«ГIО ВАЙ, ГIО ВАЙ»

— ГIо вай, гIо вай!
— Мича гIо вай!
— Лувча гIо вай!
— Iайя, къа деций вай?

Из бераштa дувцаш дола къоаналг нийсвеннача шин къонахчо шоайла дIа-хьа а эцаш дувцаш хьахезача, цкъарчоа, малар меннад-хьогI акхар, аьнна юстар вала дагадехар сона (шоана ма хеталде со зовза ва аьнна, хIаьта а лоравелча дика ма дий), бакъда, цар дIахо деш долча къамаьлага ладийгIача безам «меннача» нахах болча кхерамал кот а баьнна дIагарга гIертар со царна. Цу тIа заводера болх йисте а баьнна чубаха арабаьнна дукха нах а бар гонахьа..

— ХIа! Бегаш бIаьхбе со мукъа вац.

— Ай, фу бегаш бувц Iа, — Iеваланзар хабар дIадоладаьр, дIазкха кийчвенна ший новкъост юха а соцаваь. — Аз-м боккъонца завода душе лувча гIо вай ях хьога: куц мичад городе санна нах лелача Наьсарен юкъе гIолла йиланза юхьмараш а йолаш лела, цу тIа хьа-м БурокIал ваха а ма везий. Мичара воагIа аргда хьох?.. Кхы дIахо а лувргволаш вар из, новкъост юкъейиккха мара.

— Ма корта ба-кх из хьа бар! Вай душо болх ца бу фу ха я?

— Э-ээ! Наьха корта бувца йиш ярех-м даьра вац хьо! Ай, Шадыжева доалахьарча гIишлошъерех кIантий хетаций хьона?! Хьа душ тоаелга царна-м ловзорг санна мара дац.

Цо дувцар бакъ хиларах тешаш воагIача «къа деций вай» яхачун юхь сийрдаьлар. Шинне а шоай никъ хийцар. ХIаьта со а ма вий цу заводера (шуга лочкъадаь дIа а аргда аз), лувчара чIоагIа тIера а волаш.

...Маьржа я!! Сога кхаьча дале а кхы сагага ма кхоачалда из хьал! Теша е ца теша мукъа да шо, бакъда, тхо лувчаш доахкаш цIаьхха тховна тIара алсамо тIадамаш лега даьлар. Мел уж доккха дале а, тIадамаш-м оаха ца зе а мегар царна тIеххьа хийцца кIедж йолаеннаецаре. Сий ма довлда со цу кIалхара хьаваьккхачун. Брр... Гарре эг са дегI хIанз а из дагадехача: кхоалагIча этаже йоаллача кхалнаьха душера Iочу доладенна хий хиннадар из. Цу заводера вале а, из ховш вацар со, цудухьа дIакIала эттавар-кх. Брр...

...Цхьа шу гаргга ха яьннаяр цу даькъазача дийнахьа денз уж ши саг завода проходной чу юха а шоай къамаьл деш латташ сона бIаргавайча. Бакъда, «ГIо вай»... яха дешаш сайна хьахоззашехьа, оалаш эхь дале а, топа чура баьнна пхо санна дIаийккхар со.

..Ха-ха-ха... шоллагIча дийнахьа заводе кхы дувцаш хIама а дацар душе хиннар мара. Цкъа шоашта хиннар дицденнадеце а, «капитальни ремонт» яь аьлча Iехабенна хиннаб уж. ХIе-хIе, ишта-м ца леву Iа со кхы-м.

ХIанз а каст-каста гу сона из ши къонах, къабаларга лестаб уж, кIезиг-дукха хувцаденнад къамаьл а. ХIанз цар оал:

— ДоагIа вай, доагIа вай!
— Мичара доагIа вай?
— Душера доагIа.
— Фу даь доагIа?
Лувчанза доагIа!
— Къа деций вай?
— Вайна тIера къа Шадыжева дIаийцад.

Шоана хов хургдац аз ювцар Наьсарера «Электроинструмент» яха завод йолга, хIаьта Шадыжев-м № 11 йолча гIишлой-монтажни управлене начальник ва. Беза мухь беций цо шийна тIабиллар.

Б. ТИМУРЗИЕВ.

БИБЛИОТЕКЕ... КЛУБ

Шун я а яц тхаяр санна библиотека, дикка шо тоха ца лойя е хург а яц. Дукха книжкаш да ях оаш шоай библиотеке? ХIа, из фуд? Тхо долча шо доагIе.. книжка эцарал совгIа цу книжка тIара дар халхарца хьахьокхаргда шоана, иллешца хьадувцаргда. Бакъда, алхха книжка деша шун безам бале тIаккха, тIаккха... шоай цIагIа Iергда-кх: кхы библиотеке деша дезаш-м дац из! Тоъаций клуб а библиотека а цхьан цIеношка хилча. Иштта аттагIа ма дий! Бахача наха аттагIа мел хургдар де гIерташ лелаций вай! ХIаьта Шелковской района Старо-Щедрински станицера нах-м вIалла хиннабац шоашта даьчун хам бе ховш.

Вешта, бехк ма баккхалаш, кIезига сихвеннавар со, клуб тоаяьларе-м ер деррига дувца а мича дезар! Фу дергда, цхьа шу-м да колхозий юкъарча гIишлошъерий организаце из клуб тоае шийна тIаийца. Боккха чIега улл цунна хIанз а, хIаьта гаьна дац художественни самодеятельноста республикански хьажара итогаш е еза ди а. Кийчвала везаций, репетицеш е езаций? Цудухьа бахаб-кх цу самодеятельноста дакъа лоацараш библиотеке. Кхы де хIама а долаш-м баьхкабац шоана уж царна кач.

Вешта кач-м гIишлошъераштa баха безар уж.

Г. КОТОВА.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

5 февраль, 1966 шу

РАДИО: 6.30 — Нохч-гIалгIайчен лаьтталеладерхо (гIалгIай меттала). 6.45 — РВ-23-и УКВ цхьоалагIча программен гIолла музыка. 6.45 — Горсете гIолла хоамаши ашараши. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.10 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.20 — Концерт. 8.45 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.00 — «КПСС сентябрьски Пленума решенеш дIайовзийтар» яха беседа (эрсий меттала). 16.15 — Белгалдаьнна музыкальни денош. Феврала бутт (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.15 — Шоана дукха езаенна ашараш яха концерт. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.00 — Москвера трансляци. 19.00 — Къойал (нохчий меттала). 19.15 — Нохч-гIалгIайчен проза яха литературни передача (гIалгIай меттала). 19.37 — РадиоладувгIархой заявкех оттадаь концерт.

УКВ: 9.00 — Маьлха края иллеш яха концерт. 9.30 — Баянист Александр Полудницин яха концерт - очерк. 10.00—«Ловзаю хIамилгаш деша мишта яхар а Кляксин Петя адам ца дахача гIайрен тIа» яха берашта йола радиопьеса. 10.45 — Пианист Эмиль Гилельс» яха музыкальни передача. 11.30 — ЖIовхьар яха Куприна дувцар. 19.00 — «Сайре дика хийла шун» яха концерт. 20.17 — «Лояльность мисс Ферч» яха инсценированни дувцар. 20.33 — Нохч-ГIалгIай иллеш ашараш. 21.13 — Эстрадни концерт. 21.42 — «Дарзал чIоагIагIа» яха радиопостановка. 22.53 — «Бульба» яха белорусски тема йола Каменске фантази.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — «Боахама реформен профсоюзаши» пресс-клуб. Облсовпрофа председателя новкъоста Сидельникова къамаьл. 19.15 — «КонаIарашка — Яшин» яха бакъдолчеа тIера хьайица фильм. 19.30 — Надтеречни района художественни самодеятельноста концерт. 20.40 — Дин Ислама Iадаташи царех доала зуламаши яха беседа (нохчий меттала). 20.55 — УнахцIено яха телевизионни фильм. 21.30 — «ХIаьта нагахь сапна из безам бале» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Шеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамен, культуран, письмойи отделий— 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05010 Заказ № 628.